

RANDKRANT

Maandblad over de Vlaamse Rand • februari 2020 • jaar 24 • #01

FR • DE • EN

traductions
Übersetzungen
translations

Baden in het bos

‘Het bos geeft aan ieder wat hij nodig heeft’

Het grote tekort
Veel te weinig huisartsen

Tine Paredis en Jens Leen
Pintje Pjeirefretter

Edel Maex en Jean Paul Van Bendegem
‘Het kan nog altijd dat
de andere gelijk heeft’

+ AGENDA

De Leeuwen van Vlaanderen
‘Taal kan een wapen zijn,
maar ook heel leuk en mooi’

Johan Gielen uit Houtem (Vilvoorde) werd in december door Virginie Bauveroy aangeduid om **deketting** voort te zetten. Hij trekt zich het lot van daklozen aan.

Vergeten mensen

Ik kom tot rust wanneer ik als vrijwilliger de daklozen in Vilvoorde kan helpen', zegt Johan Gielen (51) uit Houtem. Rustig kan je Gielen zijn levensweg niet noemen. Zijn ouders vertrokken destijds als ontwikkelingshulpers naar Zaïre. Johan werd er geboren. 'Op mijn veertiende ben ik naar een pleegmoeder in Sint-Agatha-Berchem gegaan waar ik opgroeide. Daarna liep ik school in Don Bosco in Woluwe en woonde ik in de pastorie van Melsbroek. Later verhuisde ik naar de Far West in Vilvoorde en woonde ik in Zellik om me uiteindelijk vijf jaar geleden met mijn echtgenote en onze twee kinderen in Houtem te vestigen.' Het is zijn jeugd die Gielen maakte tot wie hij nu is. 'Toen ik van Zaïre naar België kwam, voelde ik me hier 'dakloos'. Ik miste mijn familie en op school werd ik niet geaccepteerd omdat ik 'een Zaïrees' was. Daar ligt de kiem van wat ik nu doe: daklozen helpen als vrijwilliger.'

Uit het niets

Tot voor drie jaar was Gielen OCMW-raadslid voor CD&V in Vilvoorde. 'Nu ben ik geen raadslid meer, maar ik vind dat ik mij voor de medemens moet blijven inzetten. Daarom ga ik helpen bij de vzw Uit het Niets. De missie van die vzw is eenvoudig: een warm hart hebben voor kansarmen uit alle lagen van de bevolking en van welke leeftijd of cultuur dan ook. In de Frans Gelderstraat 21 ontvangen we overdag mensen die nergens een thuis hebben. Op woensdag en zaterdag delen we zo'n tachtig voedselpakketten uit en krijgen mensen gratis koffie en taart. Hier zie en voel je de armoede. Vilvoorde was vroeger een bloeiende industriestad met heel wat fabrieken; vandaag is er veel werkloosheid. Ik kom ook vaak met veel nieuwe mensen in contact. Ik kan je zeggen: de armoede neemt zeker niet af.'

Warmte zoeken

Achter alle armoedecijfers gaan mensen van vlees en bloed schuil en voor hen wil Gielen het verschil maken. 'Ik was zelf thuisloos, nu wil ik iets terugdoen. Sinds drie jaar ga ik ook een nacht per week slapen in het gebouw aan de Harensessteenweg 105 in Vilvoorde. Daar wordt van 1 december tot 31 maart de winteropvang voor daklozen georganiseerd. Er kunnen acht tot tien daklozen slapen. Ze krijgen een warme maaltijd, een bed en ontbijt. De vzw's Uit het Niets en Warmkracht zorgen voor voedselpakketten; de Marokkaanse gemeenschap zorgt elke week voor een couscousmaaltijd. 's Ochtends trekken de daklozen opnieuw de straat op zodat onze vrijwilligers de volgende nacht kunnen voorbereiden. Daklozen zoeken dan naar een plaats om zich warm te houden. Op zondag is alles gesloten. Velen proberen tot aan de luchthaven te geraken om zich daar te verwarmen. Door de gebouwen van Uit het Niets open te stellen kunnen we dat tegengaan. Bij de vzw vind ook ik warmte. Mensen die niets hebben, zijn enorm dankbaar. Want als je niets hebt, heb je ook geen stress.'

Bomputten

Tot rust komt Gielen ook tijdens zijn wandelingen met zijn hond Mira. 'Een Golden Retriever. Ik ga met haar heel graag wandelen hier even verderop in het bosje dat Natuurpunt onderhoudt. Ze noemen het hier 'de bomputten van Houtem'. Het zijn kraters van een bombardement uit de Tweede Wereldoorlog. De putten zijn gebleven en vulden zich met water. Mijn hond gaat er graag in ploeteren. Houtem is voor mij het meest groene en mooiste deel van Vilvoorde. Dat moeten we koesteren.'

TEKST Joris Herpol • FOTO Filip Claessens

17 De mens en zijn dier
Ringslang aan de Ring

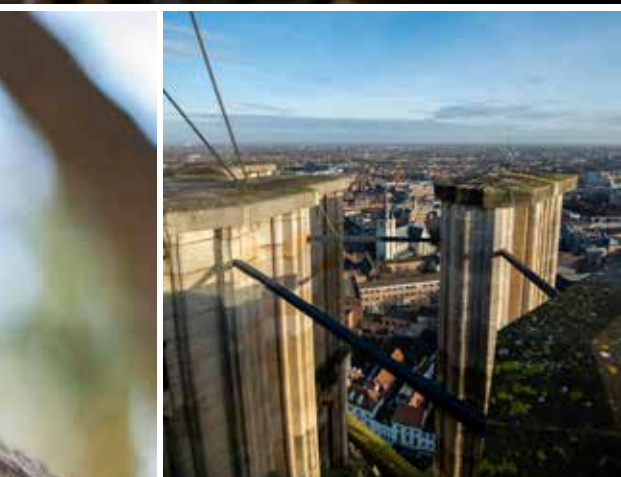
VERDELING RandKrant februari wordt bus-aan-bus verdeeld in Grimbergen, Vilvoorde, Machelen, Zaventem, Kraainem, Wezembeek-Oppem, Tervuren, Overijse en Hoeilaart.

14 'Het kan nog altijd dat de andere gelijk heeft'

'Samenwerken is een veel efficiëntere manier om te overleven dan elkaar te beconcurreren. We schijnen dat vergeten te zijn. Hoe komt het toch dat we geen lessen uit de geschiedenis trekken? Waarom hebben we steeds een catastrofe nodig vooraleer we de moed vinden om te veranderen?'

12 Van lelijk eendje naar moederskindje

Metamorfose Mechelen. Met Mechelen, Leuven, Halle en Aalst liggen er in elke windrichting vier - elk op zijn eigen manier - interessante steden aan de rand van de Rand. Deze keer gaan we op verkenning naar Mechelen, meer dan een uitstap waard.

AGENDA

FEBRUARI
2020

- 06 VANASSETOTZAVENTEM
- 12 OPVERKENNING
- 13 MIJNGEDACHT
- 14 LEVENSKUNST
- 19 MIDDENIN
- 21 GOEDGEKRUID
- 22 INTERVIEW
- 24 BOUWWERK
- 32 GEMENGDEGEVOELENS

EN OOK

- 04 **Het grote tekort**
Veel te weinig huisartsen
- 18 **Beleidsnota Vlaamse Rand**
Groen en Vlaams
- 19 **Fietsostrade**
Fietssnelweg F1 uitgetest

UIT IN DE RAND

26 Als oud en nieuw versmelten

Het Brusselse kamermuziekensemble Revue Blanche is de centrale gast op de zevende editie van Weg Van Klassiek, het festival van klassieke muziek en natuur in het Pajottenland en de Zennevallei. Het ensemble wil oud met nieuw versmelten.

Veel te weinig huisartsen

De 19 gemeenten in de Rand tellen samen 255 huisartsen. Dat zouden er 119 meer moeten zijn om de Vlaamse minimumnorm te halen. Die ligt op 9 huisartsen per 10.000 inwoners. Alleen Linkebeek haalt die norm. Bovendien staan veel oudere artsen op het punt met pensioen te gaan, wat het probleem nog nijpender maakt.

TEKST Bart Claes • FOTO Filip Claessens

Het Agentschap Zorg en Gezondheid van de Vlaamse overheid duidde voor de periode juni 2019-december 2020 de 'huisartsarme' gemeenten aan. Dat zijn gemeenten die de norm van 9 huisartsen per 10.000 inwoners niet halen. Artsen die zich in deze gemeenten vestigen, krijgen een aanmoedigingspremie van 20.000 euro. De Rand valt daar bijna integraal onder, alleen Linkebeek haalt de norm. Vilvoorde zou 40 huisartsen moeten tellen, maar komt amper op 21. Sint-Genesius-Rode telt 9 huisartsen, geen 17. Wemmel 7 in plaats van 15. Drogenbos telt zelfs geen enkele Nederlandstalige huisarts. Hoe komt dat?

'Het tekort aan huisartsen beperkt zich niet tot de Rand, maar is een probleem in heel het land', zegt Liesbeth Devreker, coördinator van de Artsenkring Zennevallei. De kring omvat de gemeenten Halle, Beersel, Pepingen, Sint-Pieters-Leeuw, Linkebeek, Drogenbos en Sint-Genesius-Rode. 'Studenten geneeskunde kiezen vaker voor een specialisatie en niet voor een carrière

als huisarts. De financiële kant speelt daarbij allicht een rol. Daardoor studeren er niet zoveel huisartsen af, al lijkt daar nu wel verandering in te komen.'

Tweetalige uithoek

'In de Rand vormt de tweetaligheid een extra drempel voor jonge huisartsen. Al merk ik nu bij onze huisartsen in opleiding dat ze die tweetaligheid net als een verrijking zien. Onze ligging is ook niet ideaal. We zien dat veel jonge huisartsen ervoor kiezen om zich te vestigen in de gemeenten rond Leuven, niet ver van de plaats waar ze studeerden. Onze artsenkring ligt in een uithoek.'

Hetzelfde verhaal klinkt bij de Huisartsenvereniging Noordrand. Die verenigt de huisartsen van Grimbergen, Vilvoorde, Machelen, Meise, Wemmel, Kampenhout en Zemst. Coördinator Anja Van Nuffel verwacht dat het probleem de volgende jaren nog groter wordt. 'Veel huisartsen gaan de volgende vijf jaren met pensioen. We hebben de oefening gemaakt, het gaat om ongeveer

30% van het totaal aantal huisartsen in onze kring. Vilvoorde telt vandaag 21 huisartsen, maar over vijf jaar zijn er dat nog amper 12. Als er geen nieuwe instroom is tenminste. In Wemmel zouden er nog maar 4 zijn, in plaats van 15 die nodig zijn. Dan wordt het probleem wel erg nijpend.'

Numerus clausus

Er zijn dus meer huisartsen nodig. Maar het aantal studenten geneeskunde aan onze universiteiten wordt beperkt om de kwaliteit van de opleiding te garanderen. Moet deze numerus clausus dan op de schop? 'Het aantal studenten opdrijven dat tot de opleiding wordt toegelaten, is misschien één van de mogelijke oplossingen. Al zijn er ook artsen die daar niet voor te vinden zijn', legt Anja Van Nuffel uit. 'Een andere oplossing is het beter spreiden van de nieuwe huisartsenpraktijken, zodat niet alle jonge artsen voor een praktijk in de buurt van Leuven kiezen. Meer groepspraktijken vormen ook een deel van de oplossing. De oude garde artsen werkte bij wijze van spreken dag en nacht. Jonge huisartsen willen afgelijnde werkuren zodat ze werk en privé beter kunnen scheiden. Dat is beter te regelen in een groepspraktijk.'

Groepspraktijken

Dat merkt ook coördinator Liesbeth Devreker in huisartsenkring Zennevallei. 'Vroeger had je vooral mannelijke artsen, vandaag zijn het vaak jonge vrouwen met een gezin. Zij bewaken de grens tussen privé en werk, wat absoluut noodzakelijk is.'

'Maar op die manier maken die groepspraktijken het tekort ook groter', stelt woordvoerder Joris

Liesbeth Devreker

FR Importante pénurie de médecins généralistes

Les 19 communes du Rand totalisent 255 médecins généralistes. Il en faudrait 119 de plus pour atteindre la norme minimale en Flandre. Linkebeek est la seule commune à y arriver. En outre, de nombreux médecins âgés vont bientôt partir à la retraite, ce qui ne fera qu'amplifier le problème. 'La pénurie de médecins généralistes ne se limite pas au Rand, c'est un problème qui touche l'ensemble du pays', dit Liesbeth Devreker, coordinatrice de l'Artsenkring Zennevallei. 'Les étudiants en médecine choisissent plutôt une spéciali-

sation qu'une carrière comme généraliste. L'aspect financier y est pour quelque chose.' Dans le Rand, le bilinguisme constitue un obstacle supplémentaire pour les jeunes généralistes. Certains estiment que la levée de la limitation du nombre d'étudiants en médecine (numerus clausus) pourrait être une solution. Actuellement, les médecins généralistes s'organisent de plus en plus en cabinets groupés. Ils sont confrontés à une importante charge de travail et doivent souvent limiter leur nombre de patients.

Wilfried Geeraerts

Anja Van Nuffel

Moonen van het Agentschap Zorg en Gezondheid van de Vlaamse overheid. 'Door de vergrijzing zijn er nogal wat oudere artsen die hun solopraktijk stopzetten. Die wordt dan niet altijd verdergezet door een nieuwe arts', zegt hij. 'Dit betekent echter nog niet dat er in al die gemeentes een reëel tekort aan huisartsen is of dat dat eventuele tekort toeneemt. We houden bijvoorbeeld geen rekening met hoeveel artsen er fulltime of parttime werken, hoeveel patiënten ze aannemen of wat de zorgnoden zijn in een bepaalde regio. Het aantal huisartsen in Vlaanderen stijgt trouwens gestaag. In 2016 waren er 8.621 erkende huisartsen, in 2018 waren er dat 9.267.'

Patiëntenstops en burn-out

Hoe dan ook, de gevolgen van het tekort zijn te voelen bij de artsen. Huisarts Wilfried Geeraerts uit Vilvoorde schetst de werkdruk. 'Als een collega ziek is of met vakantie is de druk van patiënten die een vervanger zoeken meteen voelbaar. De woon- en zorgcentra vragen ons om patiënten die niet uit onze gemeente komen op te volgen omdat de eigen huisarts de grotere verplaatsing niet meer doet. Dat is heel moeilijk om erbij te nemen. En dan heb je nog de patiënt zelf. Die is vandaag veeleisender geworden. Alles moet instant gebeuren, de consultatie moet in hun tijdschema passen, ze komen niet opdagen door files... Dat maakt ons werkschema moeilijker en de druk verhoogt.'

Liesbeth Devreker, huisartsenkring Zennevallei: 'Jammer genoeg valt er daardoor af en toe een huisarts weg wegens een burn-out. Gelukkig zijn we een heel collegiale regio waar de huisartsen elkaar helpen en inspringen voor elkaar.'

Meer ondersteuning nodig

Huisarts Wilfried Geeraerts pleit voor meer ondersteuning van de huisartsen vanuit de Vlaamse overheid om de druk te helpen verlichten. 'Een administratieve of verpleegkundige ondersteuning kan mogelijk een aantal problemen verhelpen. Dat zou pasklaar aangeboden moeten worden, want de energie ontbreekt vaak om dat zelf te doen.'

Volgens Joris Moonen van het Agentschap Zorg en Gezondheid is die ondersteuning er al. 'Er bestaat ondersteuning voor de administratie voor de individuele huisarts via het impulsfonds. Naast de 20.000 euro die een arts krijgt als hij zich in een huisartsarme gemeente vestigt, kan hij ook een tegemoetkoming krijgen voor een onthaal en administratief bediende of een medisch telesecretariaat. Ook huisartsenkringen krijgen werkingsmiddelen van de Vlaamse overheid.'

En wat doet Vlaanderen om geneeskundestudenten te overhalen om voor een carrière als huisarts te kiezen? 'Om de zorgberoepen te promoten, doen we de campagne 'Ik ga ervoor'. Daarin richten we ons vooral op de nog grotere knelpuntberoepen van verpleegkundige en zorgkundige. Wel is er een Vlaamse planningscommissie in de maak, die quota zal opleggen voor specialisaties van artsen. Met andere woorden, er wordt dus een maximaantal opgelegd voor het aantal studenten die voor een bepaalde specialisatie kiezen. Dat kan de minder populaire specialisaties zoals huisarts of geriatrie een duwtje in de rug geven.'

De aanmoedigingspremie van 20.000 euro helpt trouwens het tekort in de Rand niet op te lossen. In heel Vlaanderen zijn er 227 huisartsarme gemeenten. De premie geldt dus bijna overal.

	huidig aantal huisartsen volgens huisartsenkring	minimumnorm volgens Vlaanderen
Asse	19	30
Beersel	12	23
Dilbeek	22	38
Drogenbos	0	4
Grimbergen	17	23
Hoeilaart	7	10
Kraainem + Wezembeek-Oppem	15	24
Linkebeek	6	4
Machelen	7	14
Meise	14	17
Merchtem	17	15
Overijse	17	22
Sint-Genesius-Rode	9	17
Sint-Pieters-Leeuw	22	28
Tervuren	17	20
Vilvoorde	21	40
Wemmel	7	15
Zaventem	26	30
Totaal	255	374

Busstation Brussel-Noord

BRUSSEL Wie aan Brussel-Noord de bus neemt, kan dat nu in het nieuwe busstation van De Lijn aan het Noordplein. 'Alle vertrekkende bussen van De Lijn stoppen voortaan aan hetzelfde perron ter hoogte van het vroegere perron 9. Het gaat in totaal om zo'n 25 lijnen', klinkt het bij De Lijn. Het nieuwe busstation komt er na klachten over onveiligheid en onhygiënische omstandigheden aan de oude halte. 'Het nieuwe perron is verhoogd aangelegd zodat het makkelijker is om in te stappen. Er werden vier schuilhuisjes geplaatst en reizigers kunnen de vertrektijden raadplegen op een digitaal informatiebord. Op deze manier wordt de situatie aan Brussel Noord voor zowel reizigers als chauffeurs overzichtelijker en eenvoudiger. Ook de veiligheid en het wachtcomfort gaan erop vooruit.' Het nieuwe busstation is een tijdelijke oplossing. In de loop van volgend jaar wordt het stationsgebouw volledig vernieuwd. - TD

Barometer van de samenleving

VILVOORDE Gilbert Putteman, vrederechter van het kanton Vilvoorde, heeft met *Een vrederechter vertelt* een boek geschreven over zijn wedervaren. 'Ik ben nu bijna vijftien jaar vrederechter en ik heb vaak de indruk dat mensen niet goed weten waar ik mee bezig ben', zegt Gilbert Putteman. 'In het boek probeer ik de lezers duidelijk te maken wat mijn job inhoudt. Ik doe dat aan de hand van een heel aantal voorbeelden uit mijn dagelijkse praktijk.' Putteman omschrijft de job van vrederechter graag als een soort barometer van de samenleving. 'In die vijftien jaar heb ik de samenleving zien veranderen. Verharden, vooral. Ik krijg nu bijvoorbeeld veel meer mensen voor me die in armoede leven en hun basisfacturen niet meer kunnen betalen.' Putteman beschrijft in zijn boek ook een aantal ontmoetingen met bijzondere mensen die hem raken. De illustraties in *Een vrederechter vertelt* zijn van de hand van cartooniste Ilah. Het boek is verkrijgbaar in de Standaard Boekhandel in Vilvoorde en te bestellen via de website van uitgeverij Knops, www.knopspublishing.be. - TD

Derde keer, goede keer?

MELSBROEK Het MS Centrum in Melsbroek heeft voor de derde keer een bouwaanvraag ingediend voor de renovatie van zijn gebouwen. Bedoeling is om de kamers te moderniseren in het huidige gebouw en een nieuw psychiatrisch verzorgingstehuis, 18 assistentiewoningen en een ondergrondse parking te bouwen. 'Het eerste plan dateert inmiddels al van een kleine tien jaar geleden', legt directeur Eric Vanderheyden uit. 'Dat plan zinde de gemeente niet omdat er geen ondergrondse parking was voorzien. In de tweede aanvraag was dat wel het geval, maar toen gaf de provincie een negatief advies omdat de tijdelijke parking tijdens de werken op een plek lag waar dat niet kon.' Het MS Centrum stelt in de nieuwe bouwaanvraag voor om de tijdelijke parking te verplaatsen naar de buurt van het voetbalveld in Melsbroek. Het personeel zou dan met een shuttle of de fiets naar het centrum kunnen rijden. 'We hopen dat het dit keer lukt', zegt Vanderheyden. 'Ons ziekenhuis is intussen zestig jaar oud, een renovatie is echt nodig. Sommige patiëntenkamers hebben zelfs geen badkamer. Zoiets kan niet anno 2020.' - TD

Hulp uit de buurt

VLAAMSE RAND Inwoners uit de 19 gemeenten van de Vlaamse Rand kunnen voortaan een beroep doen op het thuishulpplatform *Helper* voor niet-medische hulp aan huis. 'De Vlaamse randgemeenten zijn een logische volgende stap nu we na Gent en Antwerpen ook in Brussel actief zijn', klinkt het bij CEO François Gerard. 'Die gemeenten tellen samen zo'n 400.000 inwoners, meer dan de gemiddelde Belgische centrumstad, en de druk op de thuiszorg neemt er toe.' Via *Helper* kunnen mensen die hulp nodig hebben met bijvoorbeeld vervoer, boodschappen of koken in contact komen met mensen uit hun buurt. 'De klassieke zorginstanties doen wat ze kunnen, maar de hulpvraag is veel groter dan het hulpaanbod. Bovendien bieden hun strak afgelijnde structuren geen antwoord op de vraag naar flexibele, betaalbare en kwalitatieve hulp aan huis. Onze helpers steken een handje toe tegen een kleine vergoeding. Vooraleer de kandidaten worden voorgesteld aan de hulpbehoevende *helpie*, worden ze gescreend op basis van hun profielkwaliteit, hun identiteit en een uitgebreid kennismakingsgesprek.' - TD

 www.helper.be

Coöperaties voor hernieuwbare energie

VLAAMSERAND De Noordrand en de Druivenstreek hebben sinds kort hun eigen burgercoöperatieve die investeert in hernieuwbare energie. In de Noordrand werd Noordlicht uit de grond gestampt. De coöperatieve verenigt inwoners van Affligem, Asse, Grimbergen, Kampenhout, Londerzeel, Machelen, Meise, Merchtem, Opwijk, Steenokkerzeel, Vilvoorde, Wemmel en Zaventem. 'We willen inzetten op projecten die honderd procent duurzame stroom genereren. Denk aan zonnepanelen, lokale windturbines en kleine waterkrachtcentrales', klinkt het bij de initiatiefnemers van Noordlicht. In de Druivenstreek werd de coöperatieve Druifkracht een paar weken geleden boven de doopvont gehouden. Inwoners van Overijse, Hoeilaart, Tervuren en Huldenberg gaan er samen investeren in projecten rond zonne-energie. 'In eerste instantie zal het gaan om zonnepanelen op grote daken van bijvoorbeeld overheidsgebouwen', zegt Jan Rongé van Druifkracht. 'Onze toekomstige winst willen we investeren in sociale projecten in de Druivenstreek. We zien ons antwoord op de klimaatcrisis niet als een druppel op een hete plaat, wel als een druppel olie die een vastgelopen machine op gang brengt.' - TD

Spreek zonder woorden (en elkaar verstaan)

VILVOORDE In Vilvoorde gaat woonzorgcentrum Filfurdo-De Waterbron aan de slag met de CRDL (Cradle), een instrument dat bewoners met dementie helpt met communicatie en sociale interactie. 'Als twee mensen hun hand op het instrument leggen en elkaar aanraken, ontstaat een gesloten circuit', legt ontwerper Dennis Schuivens uit. 'Door vasthouden, strelen en trommelen horen gebruikers een variatie aan geluiden, zoals een klaterend beekje, een trein of het ruisen van de zee. Dat roept herinneringen of emoties op die leiden tot onderlinge verbinding en contact. Zo ontstaat een gesprek, ook als iemand de juiste woorden niet meer kan vinden.' In WZC Filfurdo wordt het instrument niet alleen gebruikt door het personeel. 'Ook mantelzorgers, partners en familieleden kunnen tijdens hun bezoeken de CRDL erbij nemen. Het is heel ontroerend om te zien wat aanraking bij mensen met dementie teweegbrengt. We zien het als een enorme aanwinst', besluit directeur Ann Verhaeren. - TD

Van de 123 zwerfkatten die **Merchtem** in 2019 ving, werden er twee zieke geëuthanaseerd, de anderen vonden een nieuw baasje of werden gesteriliseerd. • Jo Van Vaerenbergh volgt na 21 jaar Eddy Frans op als algemeen directeur van vzw 'de Rand'. • Sinds de heropening kreeg het Africamuseum in **Tervuren** meer dan 350.000 bezoekers over de vloer. • **Tervuren** gaat de Stationsstraat, Puttestraat/Sint-Jansstraat en Heidestraat vernieuwen. Kostprijs: telkens 2 miljoen euro. Er komt ook een nieuw fietspad in de Moorselstraat. Kostprijs: 750.000 euro. • **Overijse** investeert de komende jaren 3,5 miljoen euro in een grondige verbouwing van de Markthal. • De politiezone **Vilvoorde-Machelen** (VIMA) zal vanaf 2021 een nieuw hoofdcommissariaat hebben in de voormalige gebouwen van Roche Diagnostics aan de Schaarbeeklei in Vilvoorde. • De legendarische feestzaal Eldorado in de Kerkstraat in **Humbeek** is definitief beschermd. • **Grimbergen** schrapte de 12 miljoen euro voor een nieuwe bibliotheek en OCMW-gebouw. De gemeente breidt wel het huidige gemeentehuis uit. • Met 183.381 bezoekers heeft de Plantentuin in **Meise** vorig jaar opnieuw een recordaantal bezoekers mogen verwelkomen. • De Sancta Mariasite aan de Stationsstraat in **Wolvertem** wordt gesaneerd. Er komen sociale en betaalbare woongelegenheden, een gemeentelijk park van 41 are, een nieuwe refter voor het CVO en een ondergrondse parkeergarage. • De Limburg Stirumlaan in **Wemmel** krijgt een fietspad, zo blijkt uit het meerjarenplan van de gemeente. • **Vilvoorde** benoemt Frederik Vanclooster, de 21-jarige jongeman die tijdens nieuwjaarsnacht na een fuif in De Kruitfabriek verdrong in het kanaal Brussel-Schelde, postuum tot stadsambassadeur. • In **Wemmel** wordt

deze maand gestart met de bouw van een nieuwe bibliotheek en welzijns-campus op de site van de Residentie. **Kostprijs:** 6,5 miljoen euro. • **Warenhuisketen Colruyt** heeft een nieuwe omgevingsvergunning aangevraagd voor de bouw van een warenhuis aan het kruispunt van de Ninoofsesteenweg met de Herdebeekstraat in **Itterbeek**. Een buurtcomité verzet zich al meer dan tien jaar tegen deze plannen. • **Beersel** heeft een half miljoen euro veil voor het opknappen van de gemeenteschool in **Alseberg**. Verenigingen zullen er daarna terecht kunnen. • Omdat steeds meer lambiekbrouwerijen hun eigen bezoekerscentrum hebben, zal het biercentrum De Lambiek in **Alseberg** alleen nog op vooraf bepaalde data kunnen worden bezocht. • Op het dak van de gemeentelijke kleuterschool van **Linkebeek** zijn zonnepanelen geplaatst. • Begin januari is bluesmuzikant Little Jimmy alias Don Croissant op 75-jarige leeftijd in **Machelen** overleden. • Inwoners van **Sint-Genesius-Rode** die weigeren om correct aan te sluiten op een gescheiden rioleringsstelsel moeten een belasting van 1.000 euro betalen. Die verschuldigde belasting bij niet-aansluiting stijgt nadien elk jaar met 1.000 euro. • **Asse** investeert 12,5 miljoen euro in schoolgebouwen in **Mollem**, **Krokegem** en **Zellik**. • **Zaventem** investeert 1,3 miljoen euro in de nieuwe voetbalsite aan de Tiendeschuurveld. • De politiezones Kapelle-op-den-Bos, Londerzeel, **Meise** (KLM) en **Asse, Merchtem**, Opwijk, **Wemmel** (AMOW) gaan binnen enkele maanden gebruik maken van bodycams. • **Sint-Pieters-Leeuw** breidt het aantal gemeenschapswachten uit van vier naar zes. • De politiezone Zennevallei, die gevormd wordt door de gemeenten Halle, **Sint-Pieters-Leeuw** en **Beersel** zal een 'Bijzonder Bijstandsteam' oprichten omdat de politiemensen in 5% van de interventies een bijzonder risico lopen. • In het Zeen in **Sterrebeek** worden 10.000 nieuwe bomen geplant. • Katholiek Onderwijs Vilvoorde (KOV) smelt samen met scholen De Windroos uit **Machelen** en de Parochiale Basis-school in **Diegem**. • Met 26,4 miljoen reizigers in 2019 bereikte Brussels Airport in **Zaventem** vorig jaar een absoluut record. In amper 10 jaar tijd kwamen er in totaal bijna 10 miljoen passagiers bij. • Ryanair wil in april 2020 een van haar vier vliegtuigen weghalen van Brussels Airport in **Zaventem** en verhuizen naar een andere basis van de groep. Dat heeft gevolgen voor 28 personeelsleden van de vliegtuigmaatschappij. • 11

Blue-bike nu ook in Diegem

DIEGEM Blue-bike opent dit jaar een nieuwe locatie in Diegem. Het fietsdeelsysteem ziet daar veel potentieel gezien het grote aantal bedrijven in de deelgemeente van Machelen. Eerder opende het al uitleenpunten in Asse, Vilvoorde en Zaventem. 'We proberen met Blue-bike een netwerk aan te bieden dat aansluit op het openbaar vervoer en dat kunnen mensen blijkbaar wel smaken', zegt Linda Sonck van Blue-bike. 'In 2019 boekten we een recordaantal ritten. Er werden in totaal 276.654 ritten gemaakt. Dat is een groei van 24% ten opzichte van 2018. We bieden nu fietsen aan op 65 locaties in ons land en daar heb je maar één abonnement voor nodig. Dankzij de tussenkomst van de Vlaamse overheid en de gemeenten betaal je op de meeste plekken maar 1,15 euro voor een ontlening van 24 uur. Dat in combinatie met het toenemende fileleed en de tendens naar duurzame mobiliteit, zorgt voor een flinke stijging in de vraag naar Blue-bikes.' • 10

De brug uit de film Le monde nous appartient

LAKEN Er beweegt een en ander in het dossier van de Jubelfeestbrug, een van de drie metalen bruggen die het Thurn en Taxis-park op de grens van Laken met Molenbeek overspannen. Eigenaar NMBS zou bereid zijn om ze voor een zacht prijsje te verkopen. De beschermde brug in art-nouveaustijl dateert van begin 20e eeuw en verkeert in slechte staat. Voor een mogelijke renovatie wordt in de richting geken van de gemeente Molenbeek en de Stad Brussel die elk voor een deel eigenaar zijn van de weg onder de bijzondere brug. 'Het is een prachtige brug, maar een renovatie zal handenvol geld kosten', zegt Els Wauters, woordvoerder van Brussels schepen van Mobiliteit en Openbare Werken Bart Dhondt (Ecolo-Groen). 'We bekijken momenteel wat de mogelijkheden zijn, samen met de gemeente Molenbeek. Over een timing voor de renovatie is er dus nog lang geen duidelijkheid.' • 10

Bruegel blijft inspireren

2019 stond in het teken van schilder Pieter Bruegel de Oude. In Brussel, de stad waar hij het grootste deel van zijn leven doorbracht en in het Pajottenland, waar hij regelmatig naartoe ging om inspiratie op te doen. Aanleiding: de 450e verjaardag van zijn overlijden.

TEKST Luc Vanheerentals • FOTO Geert Selleslach

Naast diverse tentoonstellingen werd er een Bruegel-munt (van 2 euro) geslagen, versierde Brussels Airlines een vliegtuig met elementen uit diens werk, werd een witbier Pier Den Drol gebrouwen, veertien muurschilderingen met Bruegeltaferelen toegevoegd aan het Street Art Parcours in Brussel... Streekproduct.be ging op zoek naar het recept voor de donkere vlaai die Bruegel schilderde in zijn *Nederlandse spreekwoorden*. Op basis van haar onderzoek naar gravures stelde kunstwetenschapper Lieve Watteeuw (KU Leuven) dat Bruegel ook een virtuoos tekenaar was. Ook het Pajottenland liet zich tijdens dit herdenkingsjaar niet onbetuigd.

Acties groot en klein

Blikvanger in het Pajottenland was de *Blik van Bruegel*, een prachtige, 7 km lange wandeling in Dilbeek, met vertrek aan de kapel van Sint-Anna-Pede en passage aan de molen van Sint-Gertrudis-Pede, twee gebouwen die figureren in schilderijen van Pieter Bruegel de Oude. Langs dit parcours plaatsten internationaal gerenommeerde kunstenaars van april tot eind september vorig jaar installaties die geïnspireerd waren op de schilderijen van Bruegel. Het project kostte meer dan 1 miljoen euro, waarvan 750.000 euro van Toerisme Vlaanderen en de rest van de gemeente Dilbeek. 'Mede door de hoge kwaliteit van de kunstinstallaties was het een groot succes. Zo'n 45.000 wandelaars hebben het parcours afgelegd. Dit initiatief heeft Dilbeek en de hele

regio op de kaart gezet', zegt projectleidster Kathleen Leys.

Daarnaast werden in het Pajottenland nog vele andere activiteiten georganiseerd gaande van wandelingen, fietstochten, banketten, tentoonstellingen, kunstwandelingen, over theaterstukken, lezingen, concerten tot postkaarten. Een bus met gids reed langs plaatsen die aan Bruegel herinneren en voor het parcours *Rondje Bruegelen* stond een scooter, 2pk of minibus ter beschikking. In het Kasteel van Gaasbeek liep in april-juli de tentoonstelling *Feast of Fools. Bruegel herontdekt* met werken van Vlaamse en internationale kunstenaars 'die iets met Bruegel' hebben. Toerisme

'45.000 wandelaars hebben het parcours de Blik van Bruegel afgelegd.'

Vlaanderen had voor deze tentoonstelling liefst een half miljoen euro veel. Een doedelzakkenfanfare verwees tijdens het folkfestival Gooikoorts naar instrumenten op zijn schilderijen. Tijdens het Gordelfestival was de schilder thematisch aanwezig op enkele wandelingen.

Blijvend effect

Volgens Marleen De Kegel (N-VA), voorzitter van Toerisme Pajottenland Zennevallei en schepen in Sint-Pieters-Leeuw, zijn de doelstellingen die de initiatiefnemers zich vooraf gesteld had-

den ruimschoots bereikt. 'Het Bruegeljaar is uitgegroeid tot een breed gedragen evenement. Naast de twee grote door Vlaanderen gesteunde projecten in Dilbeek en Gaasbeek telden we in het Pajottenland liefst 64 bovenlokale activiteiten die omwille van hun grote verscheidenheid een brede laag van de bevolking heeft aangesproken. De stijging van het aantal overnachtingen in Vlaams-Brabant vorig jaar is hieraan te danken. We willen in het Pajottenland verder inzetten op Bruegel en hem als hefboom gebruiken voor het toerisme. Zo zullen een aantal wandelingen zoals de Blik van Bruegel in Dilbeek worden bestendig. Een deel van de kunstwerken blijft er overigens permanent staan.'

In het kader van de promotie van Vlaamse Meesters investeerde Toerisme Vlaanderen na Rubens (2018) in 2019 stevig in een aantal Bruegel-activiteiten. In 2020 zijn de gebroeders Van Eyck aan de beurt. Toenmalig minister voor Toerisme en Vlaamse Rand Ben Weyts (N-VA) kijkt tevreden terug. 'Dankzij het Bruegeljaar konden we veel volk naar onze regio lokken.' Hij hoopt op een blijvend effect. 'Net zoals we fier zijn op onze krieb en gieuze mogen we ook fier zijn op onze kunst. In het buitenland sieren onze Vlaamse Meesters de mooiste zalen van de grootste musea, maar bij ons moet je in de Kapellekerk in Brussel zelf op zoek gaan naar het graf van Bruegel. Velen weten bijvoorbeeld ook niet dat er in de Sint-Martinuskerk van Zaventem een vroeg meesterwerk hangt van de Vlaamse Meester Antoon Van Dyck. Dat soort topkunst moeten we de volgende jaren blijven uitspelen.'

Pintje Pjeirefretter

Als je Vilvoorde zegt, zeg je Pjeirefretter. Dankzij Tine Paredis en haar partner Jens Leen is dat niet langer alleen een bijnaam, maar ook een stadsbier. Een merk waar ze met hart aan ziel aan werken, liefst zo lokaal mogelijk.

TEKST Anne Peeters • FOTO Filip Claessens

Tine Paredis (27) en Jens Leen (32) zijn in Vilvoorde opgegroeid, naar school gegaan en wonen er graag. En hebben een nieuw bier gelanceerd.

Een stadsbier lanceren, waarom doe je dat?

Leen: 'Elke zichzelf respecterende stad heeft toch een stadsbier, niet?'

Paredis: 'We wilden iets doen om onze stad in een positief daglicht te plaatsen. Met de Syrië-strijders heeft Vilvoorde een slecht imago gekregen. Toen ik nog studeerde, nodigde ik soms medestudenten uit om bij mij thuis aan een groepswerk te werken. Dan kreeg ik soms heel negatieve reacties. *Oei Vilvoorde? Zo onveilig en zo onleefbaar?* Ik schrok daarvan. Vandaar onze sterke motivatie om aan een beter, positiever imago van de stad te bouwen. Met onze Pjeirefretter hebben we gemerkt dat de Vilvoordenaars echt wel fier zijn op hun stad.'

Wanneer zijn jullie aan dit verhaal begonnen?

Leen: 'Tijdens de jaarmarkt van 2018 hebben we de Pjeirefretter gelanceerd. Ik speelde al een tijdje met dat idee, en Tine vond het ook een tof plan, maar we hadden zo onze twijfels over de haalbaarheid. Tot we op reis in Thailand op café zaten en ontdekten dat ze daar superveel Belgische bieren op de kaart hadden staan. Dat maakte

ons duidelijk hoe gewild die bieren eigenlijk zijn. En het overtuigde ons om het zelf te proberen. Daarvoor moet een mens dus naar Thailand reizen.' (lacht)

En dan begin je je eigen bier te ontwikkelen. Hoe lang hebben jullie daarover gedaan?

Leen: 'Ongeveer een jaar. Bier brouwen was al een hobby van me, maar zeer kleinschalig. Ik was niet zozeer een bierkenner, wel een bierliefhebber. Ik heb me er stevig in moeten verdiepen, maar nu kan ik met trots zeggen dat we ondertussen onze testbrouwels voor onze nieuwe smaken helemaal zelf maken. Zo hebben we ons nieuwste winterbier, Pjeirefretter Cacao, zelf uitgevonden. Dat maakt dat we ondertussen aan drie smaken van de Pjeirefretter zitten. De allereerste, de originele Pjeirefretter, is een lekkere pils, een luxe pint zeg maar, op basis van moerasspirea die groeit op de oevers van de Zenne. Dat kruid geeft een honingzoete en een bittere toets. Goud is het winterbier van vorig jaar. Het is een zacht bier met een redelijk sterke karamelsmaak en citrustoetsen. En Pjeirefretter Cacao is geen zwaar chocoladebier, zoals je misschien zou verwachten. Het is een iets zoeter rood bier met de combinatie van framboos en cacao. Het is fruitig met een nasmaak van chocola.'

De naam Pjeirefretter komt van de bijnaam van de Vilvoordenaars, maar paardenvlees eten, kan dat nog wel in deze tijden?

Paredis: 'De Vilvoordenaars dragen die naam met trots. Voor ons is dat een evidentie. Ik denk dat elke Vilvoordenaar wel graag een stukje paardenvlees eet. Het staat ook op de menukaart van zowat elk Vilvoords restaurant. Maar inderdaad: mensen die onze traditie niet kennen of mensen uit het buitenland schrikken er soms wel van. Dan is er wat uitleg nodig.'

Hoe vertaal je dat lokale aspect in het merk of het bier Pjeirefretter?

Leen: 'Wij zijn van Vilvoorde, ons bier is van Vilvoorde en we proberen zo veel mogelijk lokaal te ondernemen. Voor de webhosting werken we met iemand van Vilvoorde. Mensen van De Kruitfabriek hebben het artwork gedaan en ons logo ontworpen. Voor het drukwerk werken we

'Mensen gaan op zoek naar authentieke, unieke smaken.'

met een Vilvoordse drukker. En we werken samen met twee lokale afhaalpunten om leveringen ecologisch en logistiek haalbaar te houden. Bij de ontwikkeling van onze originele Pjeirefretter wou ik ook lokale ingrediënten gebruiken. Ik heb opgezocht welke planten er groeien aan de oevers van de Zenne en moerasspirea is daar één van. Dat kruid wordt al eeuwenlang gebruikt tegen koorts en pijn, als een soort natuurlijke aspirine. Voor een volgend bier hebben we contacten gelegd met een imker uit de buurt, om zijn honing te gebruiken.'

Paredis: 'Het liefst werken we met lokale mensen, maar soms is dat gewoon niet mogelijk omdat grotere bedrijven of multinationals door hun schaalgrootte veel lagere prijzen kunnen bieden. Dan denk ik bijvoorbeeld aan online drukwerk. Omdat we ons bier met maar kleine marges verkopen, kunnen we soms niet anders dan bij de grotere bedrijven bestellen. Anders wordt het te duur. Dat vinden we jammer.'

Het verhaal van Pjeirefretter wordt groter en begint het regionale te overstijgen. Zijn jullie voltiids bezig met het bier?

Leen: 'We hebben juist een heel intense periode achter de rug met de pop-upbar die we in de win-

DE Pjeirefretter-Bier

Wer Vilvoorde sagt, sagt Pjeirefretter. Dank Tine Paredis und ihrem Partner Jens Leen ist das nicht länger nur ein Spitzname, sondern auch ein Stadtbier. Eine Marke, an der sie mit Herz und Seele arbeiten, vorzugsweise so lokal wie möglich. ‚Wir wollten etwas tun, um unsere Stadt in ein positives Licht zu rücken. Wir sind aus Vilvoorde, unser Bier ist aus Vilvoorde, und wir versuchen, möglichst viel lokal zu unternehmen.‘ ‚Wir haben ein

überaus vielfältiges Publikum von jüngeren Zwanzigjährigen bis Fünfzigjährigen, die das Pjeirefretter probieren kommen. Es stimmt, dass die Zeit dafür nun absolut reif ist. Die Leute lassen die Massenprodukte links liegen und suchen nach authentischen, einmaligen Aromen. Bleibt dieser Trend bestehen? Schwer vorauszusagen. Aber unser Bier wird allmählich zu einem festen Wert. Ich denke, dass es ein Bleiber wird.'

ter hebben geopend. Superleuk om te doen, maar wel druk... We werken allebei nog elders. Toen dit begon, zochten we iets om samen te doen in bijberoep. We wisten dat het druk ging worden. Ik werk bij Kanaal Z en ben 4/5 gaan werken om alle leveringen en extra werk met onze Pjeirefretter rond te krijgen.'

Paredis: 'Begin december ben ik gestart als schepen van Toerisme, Woonbeleid, Duurzaamheid en Digitalisering in Vilvoorde. Ik ben heel blij met de kans die ik krijg, maar de start van mijn schepenambt viel toevallig samen met de start van onze pop-up. Dat was pittig. En tegelijkertijd ook complementair. De beleidslijnen van mijn schepenambt zijn heel gelijklopend met wat we proberen te doen als startende ondernemers. Met Pjeirefretter willen we de positieve kanten van onze stad laten zien, wij willen zo duurzaam en ecologisch mogelijk ondernemen en ja, qua digitalisering: voor facturatie, administratie, sociale media, voor de webshop enzo moet je digitaal onderlegd zijn tegenwoordig.'

Je bent schepen voor CD&V, voor veel mensen toch een beetje een grijze partij van oude krokodillen. In Vilvoorde lijkt dat met Sammy Mahdi een ander verhaal.

Paredis: 'Dat klopt. In onze afdeling zijn we gestart met een heel jonge ploeg. Bij de vorige verkiezingen waren 13 van de 32 kandidaten jongeren. Dat heeft zich ook vertaald in de mensen die verkozen werden. Vier van de vijf verkozenen zijn jongeren, een mooi resultaat voor een partij die wil verjongen. Ik krijg geregeld te horen dat ik met mijn 27 jaar toch wel heel jong ben om schepen te zijn van een stad als Vilvoorde. Ik weet dat ik een unieke kans krijg, maar *ze is te jong en heeft te weinig ervaring*, dat klopt niet! Neem nu digitalisering. Ik ben een digital native, zoals dat heet. En qua stadsontwikkeling en duurzaamheid denk ik dat het belangrijk is dat de stem van de volgende generaties wordt gehoord. Ik begrijp de jonge mensen die meestappen in de klimaatmarsen heel goed. Het gaat over onze toekomst en die van onze kinderen en kleinkinderen.'

Is het moeilijk om een eigen bedrijf uit de grond te stampen in de Vlaamse Rand?

Leen: 'Het feit dat we zo veel mogelijk lokaal werken, helpt organisatorisch enorm. Initieel was dat uit liefde voor onze stad, maar nu blijkt het ook ontzettend praktisch. En ook belangrijk: het is ecologischer.'

Wie is de Pjeirefretter-drinker?

Leen: 'We hebben een heel divers publiek, van jongere twintigers tot vijftigers komen de Pjeirefretter proeven. Ons bier verkoopt het best op plaatsen waar veel toeristen komen: in het befaamde paardenbiefstukkenrestaurant van De Kuiper bijvoorbeeld of in het CC Het Bolwerk, waar nogal wat mensen vanuit de omliggende gemeenten komen. Tegenwoordig krijgen we zelfs mails uit het buitenland van verzamelaars die ons vragen om bierviltjes of kroonkurken op te sturen. Dat betekent niet alleen dat je artwork goed is, maar ook dat je reputatie tot ver buiten de grenzen is doorgedrongen.'

Met Pjeirefretter spelen jullie in op de trend van microbrouwerijen en craftbieren die op dit moment ontzettend populair zijn. Heeft dat succes ook iets te maken met jullie succes?

Leen: 'Zo'n vijftien jaar geleden is er ook een poging ondernomen om een Vilvoords bier te lanceren, maar dat is geen succes geworden. Misschien denken wij toch iets groter in onze kleinschaligheid? Het klopt wel dat de tijd er nu absoluut rijp voor is. Mensen laten de massaproducten steeds meer links liggen en gaan op zoek naar authentiekere, unieke smaken. Blijft die trend? Moeilijk te voorspellen. Maar ons bier wordt stilaan een vaste waarde. Ik denk dat het een blijver zal worden.'

Van lelijk eendje naar moederskindje

Met Mechelen, Leuven, Halle en Aalst liggen er in elke windrichting vier – elk op zijn eigen manier – interessante steden aan de rand van de Rand. Deze keer gaan we op verkenning naar Mechelen, meer dan een uitstap waard.

TEKST Herman Dierickx • FOTO Filip Claessens

Exact veertig jaar geleden verliet ik het ouderlijk huis in Wolvertem om in Mechelen te gaan wonen. Dan woonde ik dicht bij mijn werk en bij een aantal vrienden met wie ik graag optrok. Tegelijk hoefde ik maar tien minuutjes te stappen tot bij mijn saxofoonleraar, de onvolprezen en intussen wijlen John Ruocco. Niets dan voordelen. Of toch niet? Want je moest er de groezelige stad van toen er wel voor lief bijnemen. Het was de tijd dat Mechelen op sommige plaatsen echt verloederd en verpauperd was. Het was de tijd dat de stad een gevoel van somberte en uitzichtloosheid uitstraalde. Enige gezelligheid was ver te zoeken. Maar tijden veranderen. En hoe.

Ondertussen is Mechelen opnieuw uitgegroeid tot een aangename stad waar veel te doen is en natuurlijk blijft die enorme geschiedenis erg tastbaar in het stadsbeeld. Vanuit de Rand is Mechelen trouwens helemaal niet ver. Mocht je Mechelen niet zo goed kennen, vandaag raad ik de stad volmondig aan als te ontdekken. Wat een metamorfose!

Natuur in de stad

Het is niet overdreven om Mechelen een *natuurstad* te noemen. Als je de ruime omgeving neemt, kom je in contact met een keur aan interessante natuurgebieden en natuurplekjes. Binnen de stadsring vind je daar al een voorsmaakje van, want intussen zijn al ettelijke, overdekte vlieten en vlietjes – kleine waterloopjes als het ware – opengelegd. De Dijle kreeg als eerste zo'n facelift. Daarna volgde het openleggen van niet minder dan acht vlietjes, wat meteen voor een 'watergevoel' zorgt. In combinatie met de Dijle is een deel van het blauwe netwerk dus mooi opgewaardeerd. Daarvan vind je voorbeelden aan de Oude en de Nieuwe Melaan, de Zandpoortvest, de Keldermansvest, de Zoutwerf en de Botermarkt. Er had meer ruimte voor natuur bij gemogen (kijk bijvoorbeeld naar de 'harde' loop van de Lange Heergracht), maar samen met het wandelpad aan de Binnen-Dijle zijn het fijne plaatsen om rustig te verpozen. In de binnenstad liggen trouwens veel stadstuinen en parken, sommige zelfs nog in aanbouw.

Groene natuur vind je onder meer ook nog in het Vrijbroekpark, een van de beste provinciale parken van het land, het Mechels Broek, de Barebeekvallei, den Battelaar en het Zennegat, het Fort van Walem. Met de naburige gemeenten

Tom Serkeyn is journalist bij RINGtv en violist bij de Vilvoordse muziekgroep Zakdoek. Hij is geboren in Brussel en woont in Peutie. Voor RandKrant schrijft hij afwisselend met Fatima Ualgasi, Joris Hintjens, en Dirk Volckaerts de column *mijngedacht*.

De meester van Diegem

heeft Mechelen de ambitie om een heus Nationaal Park op te richten.

Cultuur en geschiedenis

De bouw van een platform bovenop de Sint-Romboutstoren is een toeristische voltreffer. Veel mensen zijn onder de indruk van het fenomenale uitzicht. Ze combineren dat met een passage aan het Klein en Groot Begijnhof en het Gerechtshof. Plaatsen met een uitgesproken verleden, waar je nog de sfeer van weleer inademt. Maar wat dan te denken van het Stadhuis, het Postgebouw of de Vleeshalle? En recenter nog: de tuin van schilder Rik Wouters? Voeg daar de gerestaureerde bibliotheek, het Hof van Busleyden, de Kazerne Dossin en het speelgoedmuseum aan toe en je weet wat te doen.

Sinds kort is Mechelen ook een fietsstad. De volledige binnenstad is in de eerste plaats gereserveerd voor de zwakke weggebruiker. Het was ooit anders... De omgeving van het station staat nu al vele jaren in de steigers, maar op een dag zal ook daar wel een einde aan komen. Dan arriveer je met de trein en begin je best daar een bezoek aan Mechelen. Onderweg passeer je niet minder dan acht stevig gerestaureerde kerken en de stiltetuin van het Aartsbisschoppelijk Paleis. Buitenlanders zijn zonder uitzondering gecharmeerd door zoveel moois en alles bevindt zich op wandel- of fietsafstand.

Is Mechelen perfect? Verre van, maar het gevoel van bewondering en verwondering overheerst. Ook dat was ooit anders... De gedaanteverwisselingen opzichte van veertig jaar geleden is ingrijpend. Zowat alles wat toen wrevel opwekte, is zo goed als verdwenen of verbeterd. Dé vastgoedmiskleun van de voorbije decennia wil ik je echter niet onthouden: de Plas van Hombeek, het project Waterberg. Dat zal je gegarandeerd zwaar op de maag liggen, maar het zal onherroepelijk gerealiseerd worden. Het blijft zonde dat zo'n mooie locatie vakkundig om zeep wordt geholpen. En zeggen dat alles begon vanuit de nood aan meer infrastructuur voor de plaatselijke hockeyclub, met dank aan de Red Lions, terwijl een nieuw opgetrokken gebouw voor de jeugd van Hombeek als glijmiddel moest dienen om de bittere pil te helpen verteren. Samen met de enorme schuld die de stad heeft opgebouwd om al het vermelde fraais te realiseren, is dat de belangrijkste kritiek, maar daar merk je uiteraard weinig van als je door de binnenstad kuiert.

En alweer ben ik hem tegengekomen: Victor Servranckx. Servranckx werd geboren op 26 juni 1897 in Diegem, nu een deelgemeente van Machelen. Hij was in de jaren 20 van vorige eeuw een van de belangrijkste pioniers van de Belgische avant-gardekunst, een voorman van de geometrische abstractie maar evolueerde later naar een soort surrealisme. Schilder, graficus, beeldhouwer, binnenhuisarchitect, meubelontwerper, theoreticus,... Vriend van Magritte, compagnon van Felix De Boeck, de schilder-boer uit Drogenbos, kennis van Picasso, geestverwant van Mondriaan, Marinetti, Braque, Kandinsky en zo vele anderen. Je vindt hem in alle overzichten en naslagwerken over moderne kunst en welke expositie je ook bezoekt over constructivistische kunst in binnen- of buitenland, er hangt wel een Servranckx tussen.

Deze keer was het tussen kerst en nieuwjaar dat ons pad voor de zoveelste keer kruiste, in Mu.ZEE, het museum voor moderne en hedendaagse kunst in Oostende. Daar liep de tentoonstelling rond de wat vergeten Nederlandse artistieke duizendpoot en zelfverklearde dadaïst voor het leven Wout Hoeboer (1910-1983) op haar laatste benen. De titel 'Hoe? Boer!' verwees naar een leuze die Servranckx ooit verzong: 'Hoe? Boer! De boeren zijn de Beste!' Hoeboer vestigde zich in 1929 in Brussel, maar verhuisde twee jaar later naar Dilbeek. Daar sloot hij een hechte vriendschap met Servranckx en die andere klepper, de schilder Jean Brusselmans. Hoeboer was een spons die alle kunststromingen en 'ismen' van zijn tijd gretig opzooch en verwerkte tot een heel eigen en herkenbare beeldtaal. Dus werd hij ook geïnspireerd door Servranckx.

Machelen-aan-de-Leie is bekend om zijn Raveelmuseum, Machelen-Diegem om zijn cyclocross. Ik heb niets tegen veldrijden, maar mag het niet een ietsje meer zijn? Goed, er is een Victor Servranckxstraat in Diegem

en één in Elewijt waar de kunstenaar zijn laatste levensjaren sleet. Daar staat naast de kerk ook een klein gedenkteken dat herinnert aan zijn verblijf in het dorp. Maar had ik dat al gezegd? Victor Servranckx was ook architect. In het centrum van Diegem staat zijn 'kubistisch huis' uit 1926. Er was vroeger een witloofexportbedrijf in ondergebracht. De strakke, modernistische constructie heeft wel wat van zijn glans verloren maar het gebouw is nog altijd familiebezit van de oorspronkelijke eigenaar en die heeft laten onderzoeken of het kan gerenoveerd worden met het oog op een herbestemming. Een Servranckxmuseum? Ach, dit is wellicht dagdromen, want daar is waarschijnlijk geen overheidsgeld voor in deze tijden van culturele verschraling.

Het ijzeren poortje van de begraafplaats van Diegem snakt naar een druppeltje olie, knarsend en piepend gaat het open. Dicht bij de ingang ligt het graf van Servranckx en zijn tweede echtgenote Angeline Turcksin. Servranckx overleed op 8 december 1965 in Vilvoorde. Boven op zijn granieten zerk ligt een hardstenen cirkelvormige sculptuur, 'Opus 2' uit 1923, gesignd door de kunstenaar. In de verte zie ik de karakteristieke toren van de Sint-Catharinakerk. Vlak naast de begraafplaats raast en dondert het verkeer op de Ring. Victor zal zich hier goed voelen, want in de jaren 1920 verheerlijkte hij in zijn geometrisch abstracte werken de vooruitgang, de mechanisatie en de industrialisatie. Sinds 10 mei van vorig jaar is het graf van Victor Servranckx beschermd, met dank aan de Vlaamse regering. Allez vooruit, dat is dan toch al dat, de weg naar de definitieve erkenning van Servranckx is ingeslagen. En als een museum er dan toch niet onmiddellijk inzigt, is er in afwachting misschien nog een plaatsje voor Victor Servranckx vacant in de Vlaamse canon. Even Jambon bellen.

In onze reeks *Levenskunst* gaan we met een aantal mensen op zoek naar wat het leven brengt en hoe dat zo komt.

‘Het kan nog altijd dat de andere gelijk heeft’

Dit citaat geeft de toon aan van ons gesprek met Edel Maex en Jean Paul Van Bendegem. Een dialoog waarin openheid en hartelijkheid elkaar vinden.

TEKST Nathalie Dirix • FOTO Filip Claessens

Op een bepaald moment ben je beginnen mediteren. Wat bracht je daartoe?

Maex: ‘Ik ben beginnen mediteren toen ik 30 jaar was. Ik was net afgestudeerd als psychiater, maar was nog een puber die in de knoop lag met zichzelf. In die periode amuseerde ik me te pletter, met de nadruk op ‘te pletter’. (lacht) Tot ik Ton Lathouwers, een zenleraar, tegenkwam. Hij heeft mij leren mediteren en doen inzien dat ik door bepaalde gevoelens weg te duwen mijn emotionele puinhoop alleen maar groter maakte. Zijn eenvoudige woorden *kijk ernaar* zijn doorslaggevend geweest. Aanvankelijk dacht ik dat ik het niet zou overleven om mijn situatie recht in de ogen te kijken, maar door te durven kijken naar wat me boos en ongelukkig maakte, ontdekte ik dat er niets mis was. Wat ik zag, was een jongeman met veel verdriet. Tot mijn grote verbazing kon ik het aan die realiteit onder ogen te zien. Dat besef was een kantelmoment in mijn leven.’

Jij besloot om je protestants verleden achter je te laten. Was die beslissing ook een kantelmoment?

Van Bendegem: ‘Bij mij gebeurde de verandering zeer geleidelijk. Ik heb een strenge protestantse opvoeding gekregen. Mijn vader hamerde erop dat de stem van je geweten de stem van God is. Dat maakt dat ik ben opgegroeid met een godsbeeld van een opperwezen dat haast permanent in je leven aanwezig is. Daar is verandering in gekomen toen ik op 15 jaar in contact kwam met dominee Steenhuis, een Nederlandse dominee die stage liep in Vlaanderen en zelf een geloofs-crisis doormaakte. Hij leerde me naar Jezus kijken als naar een heel bijzonder mens. Met als gevolg dat niet langer God op de voorgrond stond in mijn leven, maar wel mensen die een rolmodel voor mij konden zijn.’

Hoe kijk je nu terug op die periode?

Van Bendegem: ‘Dat ik een periode in mijn leven diepgelovig ben geweest, zie ik als een verrijking. Het helpt me om gelovige mensen te begrijpen. Soms hoor ik wel eens zeggen dat mensen naar

het geloof grijpen omdat het makkelijk is. Niets is minder waar. Het is verdomd moeilijk om een band met dat oppermachtige wezen op te bouwen en te onderhouden. Het is een waanzinnige oefening die je denken uitdaagt. Mijn liefde voor de filosofie is kunnen ontstaan vanuit mijn gelovig verleden.’

VAN BENDEGEM:

‘In plaats van enkel je eigen verhaal te brengen, is het even belangrijk te vragen naar het verhaal van de andere.’

Maex: ‘Ik was lang een religieuze jongen die in een katholiek gezin opgroeide. Mijn geloofscrisis kwam op 15 jaar. Het was ook het jaar waarop ik mijn vader verloor. Dat ging samen met het verlies van een bepaald gevoel dat ik het best kan omschrijven als ontroering. Lange tijd heb ik een bepaald gemis gevoeld. Het was best een duistere periode. Ik zat met een diep verlangen naar een stuk van de werkelijkheid dat niet meer aan bod kwam in mijn leven. Pas op mijn dertigste heb ik het al mediterend teruggevonden.’

Zorgde het opgeven van je geloof ook in jouw leven voor een gemis?

Van Bendegem: ‘Er was een overgangperiode waarin het voelde alsof ik een houvast miste. In die periode heb ik gelukkig heel wat inspirerende mensen ontmoet die me wegwijzen hebben gemaakt. Trouwens, ook Jezus vind ik nog steeds een inspirerende figuur. Neem nu de parabel van Jezus die naar de vissers gaat. Oorspronkelijk bekijken ze hem met een bepaalde achterdocht. Wat weet hij nu over vissen? Maar door te midden van de vissers te gaan staan, weet hij hun vertrouwen te winnen.’

Maex: ‘Als je de oude teksten van Boeddha leest, stel je vast dat hij zijn gesprekken altijd vanuit het perspectief van de andere begon. Zijn

vertrekpunt was daar waar de andere op dat moment was. Als hij vaak over het lijden begon, was het omdat lijden deel uitmaakte van de leefwereld van de mensen met wie hij sprak.’

Dat klinkt als empathie in actie.

Van Bendegem: ‘Tijdens mijn lezingen over atheïsme krijg ik regelmatig de vraag: *Als je niet meer in God gelooft, wat belet je dan nog om iemand op straat neer te steken?* Aanvankelijk antwoordde ik cynisch: ‘Ik heb niet de indruk dat religie een garantie op minder geweld geeft.’ Vandaag antwoord ik: ‘Doordat ik mezelf in de andere herken, zou de andere doden betekenen dat ik mezelf dood.’

Maex: ‘Mag ik dat beschrijven als je geweten? Een geweten waar er geen God aan te pas hoeft te komen?’

Van Bendegem: ‘Zo is dat. Het heeft ook te maken met de idee van verwisselbaarheid. Ik had ook de andere kunnen zijn.’

Maex: ‘Als psychiater zie ik heel wat mensen die misbruikt werden. Je stelt je dan de vraag: hoe komt het toch dat sommige mensen generatie na generatie dat misbruik herhalen en anderen de keuze maken om dat niet te doen? Pijn veroorzaken, is vaak een gevolg van jezelf af te sluiten van je eigen pijn. Als je je eigen pijn niet meer wil of kan voelen, kan je ook de pijn van de andere niet meer voelen.’

Julie worden geassocieerd met boeddhisme en atheïsme. Twee verschillende manieren om in het leven te staan? Of net niet?

Maex: ‘Wat ik in het katholicisme was kwijtgespeeld en toevallig heb teruggevonden in het boeddhisme, is het algemeen menselijke. Iets dat alle levensbeschouwingen overstijgt. Ik heb het dan opnieuw over die ontroering voelen wanneer je naar de mens en de wereld kijkt. Of je nu boeddhist, katholiek, moslim of vrijzinnig bent, maakt niet veel uit. Het gaat over met een bepaalde openheid in het leven staan. Een openheid die maakt dat je geraakt kan worden.’

Van Bendegem: ‘De uitdaging voor mij als vrijzinnig atheïst is: hoe ga ik om met mensen met andere levens- en wereldbeschouwingen? Ik wil helemaal niet naar een heilstaat waarin we allemaal volgens een en dezelfde universele moraal moeten denken. Ik vind het vooral belangrijk dat we leren omgaan met een veelheid aan

levensbeschouwingen. Daarin zit de verrijking. De Duitse filosoof Hans-Georg Gadamer vatte het goed samen. Op 90-jarige leeftijd kreeg hij van een journaliste de vraag of hij zijn filosofie in één of twee zinnen kon samenvatten. Weet je wat hij antwoordde? *Ik denk dat ik het kan. Het kan nog altijd dat de andere gelijk heeft.* Subliem, toch? In plaats van enkel je eigen verhaal te brengen, is het even belangrijk te vragen naar het verhaal van de andere. Zo krijg je een extra perspectief. Het is me trouwens opgevallen dat in dramatische omstandigheden mensen makkelijker stappen naar de andere zetten. Ik herinner me nog hoe op 22 maart 2016, de dag van de aanslagen, mensen in het metrostation spontaan met elkaar begonnen praten.'

Jullie schrijven allebei boeken. Helpt het jullie om met dit leven om te gaan?

Van Bendegem: 'Schrijven is een heerlijk gevecht met woorden. Per boek zijn er maar een paar alinea's waarover ik echt tevreden ben. Ik beschrijf dikwijls dat ik vooral niet te ernstig in het leven wil staan. Tijdens lezingen kan ik er bijvoorbeeld ook van genieten om het publiek mee te geven dat wij mensen 50% van ons DNA delen met dat van een banaan. Van zo'n gedachte kan je toch niet anders dan vrolijk worden.' (lacht)

Maex: 'Ik schrijf altijd voor iemand anders. Ik wil iets doorgeven. Dat gevecht met woorden herken ik. Eigenlijk ben ik nooit tevreden. Ik blijf eindeloos zoeken naar de juiste woorden. Ik ben er ook nog steeds niet achter waarom mijn boek over mindfulness zo'n succes was.' (lacht)

Zijn er woorden of zinnen die jullie levensfilosofie goed samenvatten?

Van Bendegem: 'Dat korte gedicht van Samuel Beckett. *Ever tried. Ever failed. No matter. Try again. Fail again. Fail better.* Als ik dat lees, krijg ik een authentiek gevoel van jaloezie.' (lacht)

Maex: '*De bereidheid om te kijken, is genoeg.* Die zin sprak ik voor het eerst uit tijdens een gesprek met iemand die op consultatie kwam en ernaar streefde om een staat van verlichting te bekomen. Ik liet hem weten dat de bereidheid om naar zijn situatie te kijken volstond. In die zin zit voor mij een levenshouding vervat waarvan ik denk dat ze mensen kan helpen met dit leven om te gaan.'

Edel Maex
Psychiater.

Zenleraar.

Een van de grondleggers van Mindfulness Training.

Geeft cursussen aan de School voor Comparatieve Filosofie.

Auteur van onder meer *Wat mindfulness niet is, Pleidooi voor het gewone, Een kleine inleiding in het boeddhisme.*

Maex:
'Samenwerken is een veel efficiëntere manier om te overleven dan elkaar te beconcurreren.'

Op sommige momenten kan het leven ons aardig door elkaar schudden. Hoe gaan jullie met die onvoorspelbaarheid om?

Van Bendegem: 'Ik vergelijk het met een puzzel waarvan de stukjes uit elkaar vallen. Dat heb ik al meegemaakt. Op zo'n momenten kan het een paar dagen duren om de stukjes weer allemaal in elkaar te doen passen.'

MAEX:

'De bereidheid om te kijken, is genoeg.'

Maex: 'Misschien zijn die momenten waarop de puzzel uit elkaar valt wel de momenten die we tijdens het mediteren bewust opzoeken. Het is een soort nulmoment waarin je van weten naar niet-weten schakelt. Vanuit die openheid kan er een nieuw verhaal ontstaan. Want als de werkelijkheid zich niet aanpast aan jouw verhaal, zal jij je verhaal wel moeten aanpassen aan de werkelijkheid. Het knappe is dat de mens over het vermogen beschikt om zekerheden te creëren, maar ook om met de onzekerheid van ons bestaan om te gaan.'

Wat betekent levenskunst voor jullie?

Maex: 'Een oude Chinese tekst vergelijkt het met lopen. Om vooruit te komen, heb je zowel je voorste als achterste voet nodig. Zo heb je

in het leven de bereidheid nodig om zowel met zekerheden als onzekerheden om te gaan. Je wil weten waar je staat en waar je naartoe zal evolueren, maar tegelijkertijd wil je niet vergeten dat dit weten ook maar een illusie is. Het biedt je geen zekerheid. Zekerheid en onzekerheid zijn permanent in ons leven aanwezig. De bereidheid om dat te willen zien, is essentieel.'

Van Bendegem: 'Levenskunst is leven zoals Alice in Wonderland. Met een open blik naar de wereld kijken, zodat je niet alleen ziet wat je ziet, maar je ook afvraagt hoe je nog anders naar die wereld kan kijken.'

Bestaat er zoiets als samenlevingskunst?

Maex: 'In samenlevingskunst staat gastvrijheid centraal. Het gaat over de andere bestaansrecht geven. De bioloog Pablo Servigne heeft het over de wet van de jungle. Die is niet gebaseerd op competitie maar op samenwerking. Samenwerken is een veel efficiëntere manier om te overleven dan elkaar te beconcurreren. We schijnen dat vergeten te zijn. Hoe komt het toch dat we geen lessen uit de geschiedenis trekken? Waarom hebben we steeds een catastrofe nodig vooraleer we de moed vinden om te veranderen? Onderlinge afhankelijkheid is de beste basis voor vrede. In onze geglobaliseerde wereld gaan we niet anders kunnen dan met elkaar samenleven. Al hou ik er rekening mee dat – vooraleer we tot dat inzicht komen – nog eens hard zouden kunnen botsen.'

Van Bendegem: 'Ik hou van de humor van

Van Bendegem:
'Wat je lokaal en op kleine schaal doet, maakt wel degelijk een verschil.'

Jean Paul Van Bendegem

Licentiaat in de wiskunde.

Doctor in de wijsbegeerte.

Buitengewoon hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel (logica, wetenschapsfilosofie).

Gastprofessor aan de Universiteit Gent.

Auteur van onder meer *De vrolijke atheïst*, *Elke drie seconden*, *Verdwaalde stad – filosoferen langs straten en pleinen*.

Recentste boek: *Doordenken over dooddoeners* (co-auteur Ignaas Devisch).

uitbeelden. Dat iemand dat heeft kunnen bedenken. Schitterend!

Maex: 'Waar vind je schoonheid? De vraag lijkt te suggereren dat schoonheid iets uitzonderlijks is, maar is dat zo? Je hoeft maar rond jou te kijken en je ziet het. De mens die op zijn manier probeert gelukkig te zijn, die het probeert goed te doen, die telkens weer valt en opnieuw opstaat; daar gaat toch een onmetelijke schoonheid van uit.'

Jullie zijn de zestig gepasseerd. Hoe kijken jullie naar ouder worden?

Van Bendegem: 'Ik ben een essay aan het schrijven: *Grijs, wijs en puber*. Zo ervaar ik ouder worden. Wat me intrigeert, is dat je omgeving anders gaat reageren. Het gebeurt dat mensen luider gaan praten wanneer je zegt dat je met pensioen bent. Of dat je van die rare vragen krijgt zoals: *Niet bang van het zwarte gat?* Ik zou dan ook een oproep willen lanceren voor wat meer burgerlijke ongehoorzaamheid voor 60-plussers. We hoeven dat echt niet allemaal te pikken. (lacht) Ik hoop in ieder geval dat het onherroepelijke einde zich als een 1-0 scenario aandient. Een soort *mort subite*. Door een bloedvergiftiging heb ik ooit al eens dicht bij de dood gestaan. En dat gebeurde in volle vrede en aanvaarding. Zo kan het dus ook.'

Maex: 'Als psychiater heb ik kunnen vaststellen hoe we op hogere leeftijd haast een karikatuur van onszelf kunnen worden. Het is dus nu dat we beslissen waarvan we dan een karikatuur zullen zijn. (lacht) Wat het einde betreft: ik heb mensen gezien die vrede en aanvaarding uitstraalden wanneer ze de dood tegemoet gingen. Dat wens ik iedereen toe, ook mezelf. En mocht ik ondertussen in een bejaardentehuis terecht komen, dan start ik daar ongetwijfeld een meditatiegroep. *May death find me alive*. (lacht)

► Nigel Williams. Over Afrikaanse vluchtelingen die vandaag bij ons aankomen, maakt hij de opmerking dat zij er wel lang over gedaan hebben om tot bij ons te raken. (lacht) Eigenlijk geeft hij daarmee aan dat wij allemaal allochtonen zijn. Vroeger kwamen we, zo goed als allemaal, als neanderthalers uit Afrika naar Europa. Dat is verleden tijd. Toen waren dat nieuwkomers. Maar de nieuwkomers van vandaag zijn laatkomers! Samenlevingskunst zou een onderdeel moeten zijn in het onderwijs. Op school zou je een aantal technieken moeten aanleren die je helpen om in een wereld met verschillende idealen samen te leven.'

Maex: 'Jaarlijks organiseren we een symposium over mindfulness in het onderwijs. Wat we vooral willen meegeven, is een open houding waarmee je de andere benadert. Een mens wordt niet alleen gedreven door zijn eigenbelang. Mededogen, mildheid en gastvrijheid maken ook deel uit van onze menselijke natuur. Dat zichtbaar maken, is de reden waarom ik schrijf.'

Van Bendegem: 'Daarom geef ik graag lezingen. Je kan er het denken van mensen mee verruimen. Als ik naar de jongeren van vandaag kijk, zie ik een gigantisch potentieel.'

Toch zie je in onze geglobaliseerde wereld dat mensen zich steeds meer achter de muren van het eigen gelijk verschuilen.

Van Bendegem: 'De machteloosheid speelt daarin een grote factor. Mensen vragen zich af wat ze nog binnen dat massale geheel kunnen betekenen. Ik zeg ze: *wat je lokaal en op kleine*

schaal doet, maakt wel degelijk een verschil.'

Maex: 'Het gaat ook over je verantwoordelijkheid nemen. Niet meer, niet minder. Hoe groot is mijn verantwoordelijkheid? Wel, in mijn geval 1,82 m. Dat is de plaats die ik kan innemen binnen het gigantische geheel.'

Waarin vinden jullie schoonheid en troost?

Van Bendegem: 'In muziek. Al naargelang mijn stemming kan dat Bach zijn of The Beatles. Kunst in het algemeen kan mij troost bieden. Dat iemand een nieuw universum binnen het bestaande creëert, dat is toch prachtig? Zoals de choreografie voor de seizoensmars van Pina Bausch. Allemaal dansers op een podium die de vier seizoenen uitbeelden. Wat zo mooi is: ze lachen de hele tijd. Ook wanneer ze de winter

EN Seeing things in a different light

'Rather than just telling your own story, it's just as important to look at other people's backgrounds so as to be able to gain another perspective. People need to be prepared in life to deal with both certainties and uncertainties. You want to know where you stand and the direction you are taking, while bearing in mind that this kind of knowledge is no more than an illusion, offering no certitude at all. Certainty and

uncertainty are permanent features of our lives. You need to be willing to realise this. The art of living is looking at the world with an open mind, so that you not only see what is front of you but also consider how you can look at the world from a different perspective. Self-interest is not the only motivating factor for human beings. Compassion, kindness and hospitality are also part of our human nature.'

Ringslang aan de Ring

De ringslang heeft zijn naam niet van de Brusselse Ring, maar van de typerende gele vlek in zijn nek, die de vorm heeft van een ring. Toch bevindt één van de schaarse vindplaatsen van ringslangen in Vlaanderen zich aan de drukke verkeersader. Roel Paessens helpt de beesten pendelen tussen Zellik en Ganshoren. **TEKST** Michaël Bellon • **FOTO** Filip Claessens

Roel Paessens is een architect uit Dilbeek, maar sinds hij in zijn jeugd veel tijd doorbracht in de moerassen van Ganshoren, ligt zijn passie bij het leven in en rond het water. Dan mag je denken aan kikkers en amfibieën, maar ook aan reptielen. Zo is hij in lente en zomer vaak te vinden bij zijn vrienden de ringslangen aan de spoorwegbedding tussen Ganshoren, Jette en Zellik.

Geïmporteerd

De ringslang is naast de adder en de gladde slang één van de drie slangensoorten die in België voorkomen (de hazelworm kennen we ook, maar dat is een hagedis zonder poten). Ze komt voor tot in Zweden en is dus geen zuidelijke soort. Bij ons is ze hoofdzakelijk in de Ardennen te vinden. Daarnaast

heb je kolonies in Hoegaarden, de omgeving van Geel, de streek rond Maaseik, en sinds een jaar of veertig ook in Ganshoren. Waarschijnlijk is ze ooit via de groendienst van Jette aan Poelbos geïmporteerd met een partij buitenlandse compost, of door iemand losgelaten. 'Toen ik daar een jaar of acht geleden hoorde van de slangen, was ik verward', zegt Paessens. 'Maar toen iemand uit Leuven die de populatie opvolgde mij hun verstopplaatsen toonde, heb ik het onderzoek van hem overgenomen.'

In de compost

Dat onderzoek betreft het monitoren van de populatie, die officieel tot de ondersoort van de gevlekte ringslang behoort. 'In de periode buiten hun winterslaap, van eind april tot oktober, ga ik

twee à drie keer per week langs om dieren te zoeken en te identificeren aan de hand van het vlekkenpatroon op de buik. Dat is voor elk dier uniek en dus kan je ze er hun hele leven aan herkennen. Door ze te meten en te wegen, hou ik bij hoe oud ze zijn en of de omstandigheden goed genoeg zijn om de gewenste groei van twaalf centimeter per jaar aan te houden. Elk jaar vind ik een vijftigtal nieuwe exemplaren van alle leeftijden.'

Dat de slangen het zo goed doen - in totaal zitten er zeker tweehonderd - komt mede doordat Paessens en enkele andere vrijwilligers ervoor zorgen dat het moeras vochtig genoeg blijft door in de zomer hier en daar dammen aan te leggen. Zo zijn er ook genoeg kikkers en padden die als voedsel dienen. 'Daarnaast leggen we composthopen met maaiafval en paardenmest aan omdat de ringslang een warmtebron nodig heeft waar haar eieren kunnen uitbroeden. Een paar jaar geleden hebben we in zo'n hoop eens 240 eitjes gevonden die allemaal uitgekomen waren. Terwijl een slang gemiddeld acht tot veertien eitjes legt.'

Dood of stinkend

Moeten wandelaars schrik hebben? 'Totaal niet. De slangen leven verborgen en willen bij een confrontatie alleen maar vluchten. Zelfs als je ze vastneemt, zijn ze niet agressief. Ze zullen zich voor dood houden, omdat roofdieren in de natuur alleen interesse hebben in levende dieren. Of de grotere exemplaren ledigen hun darmkanaal om een stinkende vloeistof uit te scheiden.' Voor het ecosysteem zijn de ringslangen evenmin een bedreiging, want er zijn kikkers en padden genoeg. En met de eksters, kraaien, fazanten, reigers en vossen hebben de jonge slangen, die niet groter zijn dan een potlood, zelf voldoende natuurlijke vijanden.'

Het enige probleem is het toenemende fietsverkeer in het natuurgebied, dat al afgesneden wordt door de bebouwing van Jette, Ganshoren en de Ring. Via de spoorwegbedding raakte de slang vroeger makkelijk tot in Zellik, maar de nieuwe fietsroute vanuit Asse stelt het warme, vochtige maar vooral kalme biotoop van de spoorwegtalud met gracht op de proef. Daardoor kreeg Paessens de toestemming om de Zellikse exemplaren van de beschermde soort terug naar Ganshoren te brengen. Als er ook nog een fietssnelweg vanuit Dilbeek zou bijkomen, dan zullen de ringslangen voor altijd beperkt blijven in hun bewegingsvrijheid. Tenzij een ecoduct vanuit het Laarbeekbos over de Ring ooit soelaas zou brengen.

Groen en Vlaams

Eind november stelde de minister voor de Vlaamse Rand, Ben Weyts (N-VA), in het Vlaams Parlement zijn beleidsnota voor de komende vijf jaar voor. Daarop konden de verschillende partijen hun opmerkingen en standpunten kwijt.

TEKST Geert Selleslach • FOTO Filip Claessens

Over de omgevingsanalyse - de toestand van de Rand - die een mooi overzicht geeft van waarmee de regio te kampen heeft, bestaat er grotendeels consensus in het parlement. Over prioriteiten, accenten en manier van aanpak durven de meningen stevig te verschillen.

Randfonds

De minister pakte fier uit met zijn Randfonds, waarmee hij extra geld (elk jaar 4 miljoen euro of 20 miljoen euro over de hele legislatuur) kan inzetten voor de Rand. 'Het betekent voor deze legislatuur een verhoging van het budget voor de Rand met maar liefst 60%', aldus de minister. Ook wanneer het geld niet wordt besteed, blijft het voor de Rand bestemd. Minister Weyts: 'Vroeger moest ik bij de andere ministers gaan bedelen om binnen hun bevoegdheid ook aandacht te hebben voor de Vlaamse Rand. Met het Randfonds kan ik zelf bepalen waarin er wordt geïnvesteerd.'

De minister zal zelf bepalen waar hij het geld voor gebruikt. Volgens de oppositie ruikt dat naar willekeur en het is meteen ook het zwakke punt van het Randfonds, dat volgens hen ook ruimschoots tekort zal schieten. Zij pleiten, net zoals het Toekomst-

forum met de burgemeesters uit Halle-Vilvoorde, al een hele tijd voor de erkenning van de regio als 'centrumregio' om zo - naar analogie van de centrumsteden - meer middelen naar de Rand te kunnen krijgen. Een tweede zwak punt van het Randfonds is dat de andere ministers de neiging zouden kunnen hebben om minister Weyts maar uit zijn Randfonds te laten putten om een aantal zaken in de Vlaamse Rand te realiseren zodat zij hiervoor niet aan hun eigen budget moeten zitten.

Prioriteiten

Het beleid voor de Vlaamse Rand volgt de klemtonen die de Vlaamse Regering legt: focus op het Nederlands, meer dwingende inburgering en integratie, het Vlaamse karakter van de streek complexloos en assertief in de verf zetten, en het versterken van de groene en open ruimte. Er zullen maatregelen komen om de taalkennisverplichting voor bewoners van sociale woningen aan te scherpen, de toekenning van sociale rechten wordt afhankelijk gemaakt van aspecten van inburgering, de voorrang in het onderwijs zal afhankelijk zijn van de kennis van het Nederlands, en in heel de provincie Vlaams-Brabant zullen één miljoen bomen worden aangeplant.

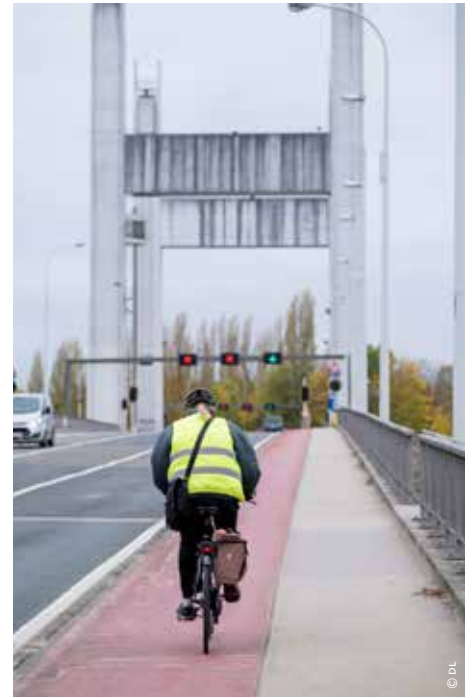
'Groen en Vlaams zal de Rand zijn, maar deze keuze stemt helemaal niet overeen met de pijnpunten die in de omgevingsanalyse worden blootgelegd', aldus Katia Segers (SP.A). Volgens haar zullen een aantal plannen van de minister de juridische toets niet doorstaan. 'Bovendien zijn er andere prioritaire noden zoals onder andere het onderwijs, betaalbaar wonen en het openbaar vervoer.' Het klopt volgens haar niet om de Rand te beperken tot de 19 gemeenten. In de bredere Rand worden ook andere gemeenten geconfronteerd met gelijkaardige problemen. Peter Van Rompuy (CD&V) is dan weer tevreden met de beleidsnota.

'Eindelijk komt er met het Randfonds extra geld naar de Rand en de taalkennis Nederlands is een belangrijk punt.' Hij wil dat er nu eindelijk werk wordt gemaakt van een degelijke mobiliteit in de regio.

De minister bakent ook enkele strategische ankerpunten af. Volgens hem moet er geïnvesteerd worden in de noordelijke en zuidelijke kanaalzone. De Broeksite (het voormalige Uplace) in Machelen en een ontwikkelingsplan voor Ruisbroek ('de Vuurtoren') moeten de sociale cohesie herstellen. Ook de site Bierenberg in Sint-Genesius-Rode, die al meer dan twintig jaar onderwerp van discussie is, moet worden ontwikkeld. Hoe dat precies moet gebeuren, blijft onduidelijk.

Veel plannen weinig geld

Klaas Sloomans van het Vlaams Belang stelt dat de situatie er na tien jaar N-VA op deze ministerpost schrikbarend op achteruit is gegaan. Hij heeft het over 'een destructie van een culturele entiteit', waarmee hij voor een goed begrip de Nederlandstalige gemeenschap bedoelt. Hij hoort veel doelstellingen en wil van de minister vooral verduidelijkingen over hoe hij een en ander gaat realiseren. Volgens Inez De Coninck (N-VA) schetst het Vlaams Belang 'een bijna apocalyptisch beeld van de Rand'. Zij is veel positiever en suggereert een aantal samenwerkingsverbanden met de Regionale Landschappen, het Toekomstforum en vzw 'de Rand'. Groen benadrukt bij monde van Stijn Bex dat het Vlaamse karakter ondersteunen niet gereduceerd mag worden tot het verwerven van de Nederlandse taal. Hij pleit voor meer zachte mobiliteit en voor meer samenwerking met Brussel waar er bijvoorbeeld op vlak van onderwijs veel expertise is. Tot slot roept de minister de parlementsleden op om ambassadeurs voor de regio te zijn, zoals hij dat zal zijn op regeringsniveau.

Fietsostrade

Voor de gelegenheid fietste ik van Vilvoorde naar Antwerpen, langs de nieuwe fietsostrade F1. Deze tocht leverde veel interessante informatie op. Zo vond ik het deel tussen Vilvoorde en de Brusselsesteenweg in Zemst bijzonder goed, met aangename trajecten langs de Zenne. Alvast een geweldige opsteker voor wie in het groen wil rijden.

Keerzijde van de medaille: de zeven gelijkgrondse kruisingen met soms drukke verkeerswegen waar je telkens halt moet houden. Dat is veel op een traject van hoop en al 10 km. Nog een keerzijde: de metalen bruggen over de Zenne liggen er met het vriesweer spekglad bij. Dan zijn ze levensgevaarlijk, de waarschuwborden ten spijt.

Over het deel van Mechelen naar Antwerpen ben ik minder enthousiast. Veel te veel vervelende korte bochten, asverschuivingen en spoorwegkruisingen, geen uniformiteit in het wegdek, langdurige en vervelende blootstelling aan een striemende zuidwestenwind. Dit kan veel beter. Een fietssnelweg is prima, maar zorg er dan ook voor dat er zo weinig mogelijk onderbrekingen zijn die enig oponthoud of snelheidsvermindering in de hand werken. Als je niet constant aan een snelheid van 20 à 25 km/uur kan rijden, is er een probleem.

Bovendien zijn sommige delen verlicht, andere niet. Je hebt soms de indruk dat deze zachte verkeersas ontworpen is door mensen die weinig fietsen. Samengevat: de fietsostrade F1 geeft een gemengd beeld. Er maken al heel wat fietsers gebruik van, maar er is zeker nog ruimte voor verbetering. Misschien zullen er de komende jaren nog aanpassingen worden aangebracht? We hopen het van ganser harte, want we moeten met nog meer mensen op de fiets.

TEKST Herman Dierickx • FOTO David Legrève

In onze reeks *Van God weg* gaan we dieper in op de herbestemming van religieus erfgoed.

Religieus erfgoedcentrum in Rossem

Eind maart 2020 heeft in de parochiekerk van Rossem (Meise) een unieke tentoonstelling plaats over lijden, sterven en verrijzenis. Die tentoonstelling van religieus erfgoed zet de nieuwe nevenbestemming van de kerk als regionaal religieus erfgoedcentrum in de verf.

TEKST Gerard Hautekeur • FOTO Filip Claessens

De neogotische kerk met spitse toren in een groene zone bepaalt het dorpsgezicht van Rossem. 'De kerk van Rossem wordt slechts uitzonderlijk gebruikt voor erediensten. In het door het gemeentebestuur en het centraal kerkbestuur van Meise goedgekeurde kerkenbeleidsplan is er geen sprake van sluiting van kerken, maar wel van nevenbestemmingen. Voor de kerk van Rossem ligt het accent op de gemeenschapsfunctie door die vaker open te stellen voor concerten, lezingen en tijdelijke tentoonstellingen. Het centraal kerkbestuur van Meise is gewonnen voor min of meer permanente tentoonstellingen van kerkelijke en religieuze kunst. Dankzij de natuurlijke lichtinval zijn de twee zijbeuken van de kerk erg geschikt als tentoonstellingsruimte', vertelt federatiepastoor Jan Lagae.

Lijden en dood

Lagae is de bezieler van de eerste tentoonstelling in de kerk van Rossem tijdens de paasperiode van 29 maart tot 13 april. Hij kan daarbij rekenen op de steun van de leden van de kerkfabriek van Rossem, de heemkundige kring Berla van Meise, Johan Van Wetswinkel uit Merchttem, het Centrum voor religieuze kunst en cultuur, Kadoc en Parcum van de Parkabdij in Leuven. 'Om het thema lijden, sterven en verrijzenis te concretiseren, beschikken we over vele afbeeldingen van het Laatste Avondmaal, van de lijdende Christus en van piëta's, afbeeldingen van de dode Christus op de schoot van zijn Moeder. Verder zijn er diverse afbeeldingen uit verschillende kruiswegen, een reeks tekeningen van een gevangene in een concentratiekamp van de Tweede Wereldoorlog, verzameld door de heemkundige kring Berla uit Meise. Daarnaast tonen we etsen en dorpsgezichten van de lokale kunstenaar en voormalige schepenen Willy Kerremans. Een blikvanger op de tentoonstelling wordt ongetwijfeld de collectie van de 30 cm grote poppen, die pastoor-deken Jef De Ridder heeft gekleed met de kloosteruniformen van verzorgende zustercongregaties. Denk maar aan het typische habijt van de Gasthuizusters die vele eeuwen lang een baanbrekende rol hebben gespeeld in de ziekenverpleging. Ook de meest sprekende beelden uit vorige kerststallententoonstellingen in de Boskapel krijgen een plaats.'

'Enkele jaren geleden hielden we met de werkgroep Boskapel uit Imde een merkwaardige kerststallententoonstelling. Nadien volgde er een tentoonstelling over dooprituelen. Naar aanleiding van de viering 900 jaar *Meuzegem* organiseerden de parochianen een tentoonstelling in hun eigen parochiekerk. Er bevindt zich trouwens ook veel waardevol religieus erfgoed (op zolder) bij mensen thuis.'

Rossem leeft

Lagae is optimistisch over de uitbouw van een regionaal religieus erfgoedcentrum in Rossem. Zo'n centrum bestaat al voor de provincie Antwerpen in Branst, een deelgemeente van Bornem. 'Er zijn al heel wat religieuze kunstobjecten beschikbaar zoals schilderijen, beeldhouwwerken en allerlei andere liturgische voorwerpen. Er is ook het immaterieel erfgoed over kerkelijke rituelen, processies en tradities. Bovendien kunnen we nog een schat aan religieuze kunst ontsluiten die zich in kelders en koffers in de kerken van Meise en omgeving bevindt. De kerk van Rossem is evenwel dringend aan renovatie toe, zowel de binnenkant als de buitenkant. De totale renovatie is op 300.000 euro begroot. Omdat de kerk erkend is als waardevol historisch erfgoed kan tot 60% van de renovatie worden gesubsidieerd door het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid. Die aanzienlijke subsidie vanuit de Vlaamse Gemeenschap is echter enkel te verantwoorden als de kerk ook een echte gemeenschapsfunctie blijft vervullen. Daarom wil de kerkfabriek in de nabije toekomst nauw samenwerken met Rossem leeft. Die beweging, die twee jaar geleden is ontstaan, bestaat uit een kern van actieve bewoners die allerlei activiteiten in hun deelgemeente organiseren. De middenbeuk van de kerk zou frequenter kunnen worden benut voor concerten, lezingen en andere activiteiten van Rossem leeft', benadrukt Lagae. Hij vindt het bijzonder positief dat burgers de gemeenschapsfunctie die de kerk vroeger had nu zelf op een eigentijdse manier invullen.

EN Religious heritage centre in Rossem

A one-of-a-kind exhibition on the theme of suffering, dying and resurrection is being held in Rossem Parish Church (Meise) at the end of March 2020. This exhibition will highlight the church's new role as a regional religious heritage centre. Father Jan Lagae is fairly upbeat about what the future holds in store for the centre: 'There are already many religious art objects available such as paintings, sculptures and all kinds of other liturgical objects. Together with the intangible heritage concerning ecclesiastical rituals, processions and traditions. We can also provide access to a treasure trove of religious art to be found in cellars and containers in the churches of Meise and the surrounding area.' However, Rossem Church is in urgent need of a refurbishment. Some 60% of the 300.000 euro earmarked for the entire renovation programme is being provided by the Flemish Authorities.

Brusselse hop is hip

Hop is een substantieel onderdeel van bier. Sinds enige tijd wordt het opnieuw in onze regionen gecultiveerd. In de streek rond Asse, en nu ook in Brussel.

TEKST Sofie Van den Bergh • FOTO Filip Claessens

Voor Goed Gekruid trekken we naar de hopplantage in het Laarbeekbos en spreken er met Christophe Speltiens, oprichter van Houblons de Bruxelles. Het hopverhaal van Speltiens begon een aantal jaar geleden met een geschenk van zijn vrouw: een weekend bierbrouwen. Aan dat weekend breidde hij een twee jaar durende avondopleiding microbrouwer. Tot dan lag de focus vooral op het bier zelf, maar daar kwam snel verandering in. Door zijn opleiding kwam Speltiens in aanraking met hopkwekerijen, waarvan hij al snel enkele plantjes mee naar huis nam. Hij deed een aantal kleine experimenten met het telen van hop en bedacht een concept voor een microbrasserie met eigen hopplanten. Op een stuk grond aan de kinderboerderij in Laarbeekbos kon hij starten met het cultiveren van hop. Houblons de Bruxelles was geboren.

'In 2017 bouwde ik er een structuur met palen zodat we een eerste test konden doen met tien hopplanten. Zo'n structuur is noodzakelijk voor een hopplantage omdat de plant naar omhoog groeit. Soms klimt de plant wel tot acht meter hoog. Het jaar nadien maakten we een structuur voor maar liefst vierhonderd planten. Vandaag is het een lokale, kleinschalige hopplantage, uniek in Brussel.'

Hop herintroduceren

Houblons de Bruxelles werd een vzw die voornamelijk steunt op de inzet van vrijwilligers. Die hulp en het feit dat de plantage langs de Groene Wandeling ligt, dragen bij aan een belangrijk doel: het herintroduceren van de hopplant in bierminnend België. 'Brussel is een uitstekende habitat voor hop. In de Zennevallei groeien

heel wat wilde hopvariëteiten. Vroeger waren er trouwens heel veel hopplantages die hop leverden aan Geuze-brouwerijen. Die zijn nagenoeg allemaal verdwenen. Vandaag moet je naar de streek rond Asse of veel verder naar Poperinge om hopplantages te zien. Houblons de Bruxelles wil met de plantage de hopplant opnieuw tonen. Onze vrijwilligers schakelen we vooral in om de hop te oogsten. Daarna mogen ze uiteraard ons bier proeven. Omdat hop aan de vingers blijft kleven, ontstaat er tijdens het proeven een magisch moment: hop geurt zeer sterk en de plukkers beseffen tijdens het proeven dat ze een plant aan het drinken zijn.'

Hop cultiveren

De hopplant wordt dan wel tot acht meter groot, voor het brouwen van bier wordt maar een klein onderdeel van de plant gebruikt. 'Hop is een tweehuizig ras en heeft dus zowel vrouwelijke als mannelijke planten. Wij gebruiken de vrouwelijke planten, waarvan we enkel de bloem gebruiken. Die ziet er een beetje uit als een dennenappel. Binnen in de vruchtkegel zitten lupulinekorreltjes die stoffen bevatten die het bier bitter maken en etherische oliën die aroma geven aan het bier.' Elk jaar oogst Houblons de Bruxelles de vruchtkegels waarbij ze de plant tot één meter boven de grond afsnijden. Dat ritueel bevordert een natuurlijk groeiproces. 'Hop overwintert met de wortels in de grond, maar de bovengrondse plant groeit elk jaar opnieuw. De vruchtkegels laten we drogen en worden gebruikt in de brouwerij. Alles wat je in bier proeft, behalve de zoetheid, hangt af van de hop. Het is dus echt een essentieel onderdeel.'

‘Het bos geeft aan ieder wat hij nodig heeft’

Shinrin-yoku is Japans voor bosbaden. Veel mensen komen tegenwoordig zo weinig in contact met de natuur dat ze misschien meer rust en energie kunnen vinden door eens in een bos te baden in plaats van te wandelen. Ilse Simoens is daarbij de ideale gids.

TEKST Michaël Bellon • FOTO Filip Claessens

Tijdens een workshop shinrin-yoku of bosbaden trek je met een kleine groep door het Zoniënwoud. Niet voor een stevige trektocht of een les biologie, maar voor een trage wandeling waarbij alle zintuigen wagenwijd worden opengezet en je letterlijk in contact komt met het bos. Met haar Academie voor helende natuur is Ilse Simoens één van de enigen in België die dergelijke bosbaden organiseert. Hoe kwam zij daartoe? ‘Ik ben biologe geworden omdat ik graag buiten was, maar als wetenschapper zit je natuurlijk ook vaak binnen. In het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) maak ik deel uit van de groep Natuur en Maatschappij waar ik veel werk rond ecosysteemdienst. Dat zijn de diensten die de natuur aan de mens kan leveren, ook op vlak van welzijn en gezondheid.’

Tijdens een verblijf in Zweden raakte ze in de ban van het bos. ‘Ik ging daar bijna dagelijks in de bossen wandelen. Vaak alleen, soms ook ’s nachts. Ik leerde om van de platgetreden paden af te wijken, te vertragen, rondom mij te kijken, een beetje mijn weg te verliezen om hem dan weer terug te vinden.’ Eens terug in België wilde ze dat blijven doen en las ze over bosbaden. ‘Omdat het niet voor iedereen evident is om op zijn eentje een halve dag het bos in te gaan, heb ik een opleiding ‘gids-bostherapie’ gevolgd bij Riitta Wahlström van het Finse Taiga-Instituut. Daarnaast heb ik ook veel opgestoken van shinrin-yoku-gidsen uit Japan, Zweden en Amerika.’

Het bos proeven

Hoe ziet er zo’n wandeling uit? Simoens trekt met een groep deelnemers voor een uur of drie het Zoniënwoud in. Smartphones zijn niet gewenst. Niemand hoeft bezig te zijn met berichtjes, foto’s, de tijd of het traject dat moet worden afgelegd. ‘Het gaat over verbinding met jezelf, met de natuur en eventueel met de ander. Alles gebeurt traag en in stilte. Sommige mensen zoeken de groep op, andere mensen minder. Ik nodig de deelnemers uit om volledig te ontspannen en de zintuigen open te zetten. Contact te maken met een boom, met de aarde en wat daar leeft aan plantjes en kleine diertjes. Er kan tijd gemaakt worden voor wat poëzie, voor een klankoefening, voor een moment op blote voeten.’

Het bos wordt zelfs geproefd. ‘Een beetje aarde proeven klinkt misschien raar, maar dat is het niet. We proeven vooral wat eetbaar is en sluiten af met thee of soep bereid met kruiden uit het bos. Tijdens de wandeling praten we niet veel met elkaar, op het einde kan dat wel. Wat tijdens de gesprekjes opvalt, is dat afkomst, beroep of titels in het bos nauwelijks een rol spelen. De gesprekken komen op gang vanuit de mens. Je vertel wat je wil vertellen en wat je voor de rest doet of bent doet er even niet toe.’

Preventief

Meer dan bij de yogalessen die ze ook geeft, ontvangt Simoens tijdens de bosbaden gemengde groepen van vrouwen en mannen van verschillende leeftijden. ‘Mensen die te maken hebben

gehad met een burn-out, die gewoon rust zoeken of met natuur bezig zijn. Het is fijn om te horen hoe ze tijdens de wandeling ook steeds opnieuw meer hebben gezien en gehoord dan wanneer gewoon in het bos wandelen. Soms hoor je ook emotionele reacties van mensen die zich afvragen waarom ze niet al eerder een poging hebben gedaan om dichterbij de natuur te komen. Het bos geeft blijkbaar aan ieder wat hij of zij nodig heeft. Aan de ene troost, aan de andere energie of rust.’

Je kan je dan ook afvragen waarom bosbaden nog niet door artsen wordt voorgeschreven. ‘In Schotland bestaat er al zoiets als *groen op voorschrift*. Bij ons zullen dokters zeggen dat je wat meer buiten moet komen, maar als het om gezondheid gaat, krijgt natuur nog niet de aandacht zoals beweging of voeding. Samen met andere gidsen ga ik wandelingen organiseren voor de Christelijke Mutualiteit. Dat een natuurlijke omgeving als een bos de stress verlaagd is al lang bewezen. Dat komt omdat je er je zintuigen helemaal kan openen terwijl je in een stad altijd moet afrekenen met een te veel aan prikkels. En stress is dan weer gerelateerd aan veel ziekten en kwalen.’

Bosbadwandeling

ZA • 15 FEB • 9.30

Tervuren, Zoniënwoud,
www.academie-voor-helende-natuur.be

ZA • 25 APR • 9.00

Sint-Genesius-Rode, Zoniënwoud,
www.academie-voor-helende-natuur.be

Peacock in the Woods, Abbott Thayer

Opgaan in zijn omgeving

EXPO Tijdens de Eerste Wereldoorlog trokken soldaten voor het eerst een camouflagepak aan. In dezelfde periode kwam de abstracte kunst in ons land op. Ook daar onderzocht men hoe je een vorm kan laten opgaan in zijn omgeving. Felix De Boeck, de kunstenaar die zijn naam gaf aan het museum in Drogenbos, experimenteerde zo'n 100 jaar geleden met camouflagetechnieken, net zoals vele van zijn tijdgenoten. Kleuren en motieven worden *gematcht* met de achtergrond. De expo brengt het werk van diverse kunstenaars samen, van Fred Bervoets en Pjeroo Roobjee tot de Amerikaanse schilder Abbott Thayer,

één van de eerste die onderzoek deed naar camouflage bij dieren. Niet alleen de link met de natuur wordt belicht ook optische illusies krijgen aandacht. Daarnaast toont de expo ook hoe de camouflagetechniek door de jaren heen is geïndustrialiseerd en een patroon is geworden. Zo duikt het onder andere op catwalks op, denk maar aan ontwerpen van Walter Van Beirendonck. • **LV**

TOT 29 MAA
Camouflage

Drogenbos, FeliXart Museum, 02 377 57 22

Wie was de wetsuitman?

THEATER Drie acteurs spelen 28 personages en vertellen zo één waargebeurd verhaal. Een man vond tussen de Noorse rotsen een duikerspak. Er staken botten uit de zwemvliezen. Wie was deze wetsuitman? Niemand die het wist. Tot de politie telefoon kreeg van collega's uit Nederland. Ook zij vonden een skelet in een duikerspak. Een journalist ging op onderzoek uit en identificeerde één van de duikers. Auteur en regisseur **Freek Mariën** van **Het Kwartier** koos dit verhaal als basis voor een nieuw stuk. Het begint luchtig, als een detective of een parodie daarop. Maar stilaan groeit het uit tot een straffe voorstelling over identiteit, verwachtingen en vooroordelen. De strak en ritmisch geschreven tekst, waarin elk personage zijn eigen woordgebruik krijgt, werd genomineerd voor de Toneelschrijfprijs 2019. De Standaard noemde The Wetsuitman een leg-puzzel vol perspectieven: 'Terwijl de officiële zaak naar de achtergrond verschuift, kruipt de regie van Mariën steeds dichterbij op de huid van zijn personages. Beklemmend.' • **IM**

VR • 21 FEB • 20.30

The Wetsuitman

Het Kwartier

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

Reconversie

ZAVENTEM Het Zaventem van voor de industriële revolutie was een kleine industriegemeente, dankzij de Woluwerivier. Een hele reeks watermolens dook op langs haar oevers voor de productie van olie, meel, papier. Graan- en slagmolens, zoals de Rattenmolen en de Gestelmolen, werden eind 18e eeuw stilaan omgebouwd tot papiermolens. Vanaf de 19e eeuw floreerde de papierproductie. De Rattenmolen werd met stoommachine en generator flink gemechaniseerd en lag aan de basis van de Papeteries de Saventhem, die zich vanaf 1863 zou specialiseren in krantenpapier. Vlak naast de spoorlijn gelegen, werd het Zaventemse papier verdeeld naar zowat alle Brusselse kranten. Een uitbreiding met de uit de oude Gravenmolen ontstane fabriek Grellingen volgde. De productie kende een hoogtepunt rond 1904. Vanaf de crisis in de jaren 30 van de 20e eeuw ging de productie achteruit en uiteindelijk sloot de fabriek zijn deuren na WO II. Veel andere fabrieken ruimen plaats voor de luchthaven die de economie nieuw leven inblies. De oude papierfabriek Grellingen werd onlangs Zaventem Ateliers, een kunst- en ambachtencentrum. De Papeteries de Saventhem werd begin 21e eeuw gerenoveerd en huisvestte eerst enkele televisiehuizen. Met zijn grote raampartijen, multifunctionele ruimtes en minimalistische, duurzame inrichting is het nu als Quartier Papier de evenementenlocatie bij uitstek. • TDW

Dood, macht en hypocrisie

THEATER Na het fel gesmaakte stuk *Risjaar Drie* wilden Tom Dewispelaere en Stijn Van Opstal van Olympique Dramatique opnieuw iets maken met een grote ploeg acteurs. Hun oog viel op de bij ons vrij onbekende klassieker *Angels in America*.

© VINCENT DELBROUCK

Het regisseursduo ziet het verhaal van Tony Kushner, dat voor het eerst werd opgevoerd in 1991, als een ode aan het menselijke vermogen om zich aan te passen en te overleven. En ook als een ode aan de liefde die ons kracht en troost brengt. *Angels in America* speelt zich af in het Amerika van de conservatieve Ronald Reagan. Het is de tijd dat aids aan een moordtempo slachtoffers maakt, vooral in de gay community. Voor de conservatieven hêt bewijs dat de vrije liefde nergens goed voor is. Kushner levert naast pittige dialogen en intieme gesprekken over angst voor de dood ook straffe scènes over macht en hypocrisie.

Die scènes weten **Dewispelaere, Van Opstal** en de cast volledig naar hun hand te zetten. De acteurs zijn perfect gecast: **Peter Van den Begin** als de Trumpiaanse homohater Cohn, de zwarte danser **Darryl E. Woods** als dragqueen en **Evelien Bosmans** als een in latex gehulde engel die sexy slam poetry brengt. Er staan maar liefst acht acteurs op de scène, die zo'n twintig rollen voor zich nemen. Oorspronkelijk duurt het stuk meer dan zeven uur, maar de mannen van Olympique Dramatique zijn erin geslaagd dit terug te brengen naar vier uur. Scènes die al te specifiek naar het New York van de jaren 1980 verwijzen werden geschrapt, wat het stuk tijdlozer maakt. De vertaling is stevig vervlaamst en er zijn zelfs samenzangmomenten. Inderdaad, bigger than life!

Dood is **niet** het einde

MUZIEK Ondertussen is het al meer dan vier jaar geleden dat David Bowie ons verliet. Althans, zo lijkt het. Want als je een optreden van The Bowie Collective bijwoont, ga je haast geloven dat David Bowie nog steeds onder ons is. Dat hij ons, nog meer dan vroeger, met zijn legendarische songs weet te raken. **The Bowie Collective** is een 12-koppige rock-'n-rollband die na de dood van de rock hero is ontstaan en op een indrukwekkende manier erin slaagt de erfenis van Bowie

levendig houden. Een optreden van The Bowie Collective is meer dan een intense herbeleving van nummers als *Let's dance*, *Heroes*, *Fame*, *Life on Mars*, *Space Oddity*,... Een optreden van The Bowie Collective is ook een antwoord op de meedogenloosheid van de dood. Zij tonen hoe de dood niet het einde hoeft te zijn, maar het begin van iets nieuws kan zijn. Een nieuw verhaal dat zijn wortels vindt in songs met een ziel die de tijd weet te trotseren, in Bowie's liedjes die een stukje eeuwigheid in zich dragen. • ND

En dan hebben we het nog niet gehad over de scenografie van **Stef Stessel**. De catwalk in de vorm van een kruis loopt van achteraan de scène tot het einde van de parterre. Soms spelen de acteurs op slechts een meter van het publiek. Intieme momenten worden afgewisseld met grootse beelden. Angels in America gaat over veel. Over zingeving, lijden, rechtse politiek en het verzet van een generatie. 'Anno 2019 kun je Angels in America lezen als een vicieuze cirkel', vertelt Van Opstal in een interview met De Standaard. 'Alles is de hele tijd in beweging, maar niets verandert ooit echt. Dat met Reagan een filmacteur president kon worden van de VS, leek toen een hallucinante klucht. Het slot van het stuk, in 1990, straalt dit ook uit: hopelijk zijn we daaraan voorbij. Maar kijk nu. De situatie in de VS lijkt op beangstigend veel vlakken op de jaren 80.'

Ondanks de beladen thematiek is het een lichte, uitgepuurde voorstelling geworden. Zal dit stuk, dat al 30 jaar over de hele wereld wordt gespeeld maar nu pas voor het eerst in Vlaanderen te zien is, worden opgenomen in het lijstje met hedendaagse klassiekers? Ga en oordeel zelf. • LENE VAN LANGENHOVE

ZA • 22 FEB • 19.00

Angels in America

Toneelhuis/ Olympique Dramatique
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

The Bowie Collective

VR • 28 FEB • 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA • 29 FEB • 20.15

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

Atypische superheldenfilm

FILM Waarom zou je naar een *prequel* gaan kijken van de Batman-filmreeks die vooral het nieuws haalde doordat mensen gillend de cinema uitrenden? Omdat het een atypische superheldenfilm is! 'Ongemakkelijk, controversieel, Taxi Driver maar dan met een clown', zo poogt men de film te vatten. Regisseur Todd Philips verbaasde vriend en vijand met dit huiveringwekkend duistere ontstaansverhaal van Batmans aartsvijand The Joker. Joaquin Phoenix' vertolking is intens tragisch en buitengewoon

angstaanjagend. Er wordt gefluisterd dat hij kans maakt op een Oscar. Ook De Niro speelt mee, bij wijze van knipoog naar Scorsese's King of Comedy, waarin hij de mislukte grapjas vertolkt. Dat een film als The Joker met de hoofdprijs aan de haal ging op het prestigieuze filmfestival van Venetië zorgde voor heel wat opschudding. Intussen zijn er kenners die de film zien als een hedendaagse parabel: een clown radicaliseert tot gevaarlijke gek en opzweper van de massa. Als dat maar goed afloopt. • VL

Joker

DI • 4 FEB • 20.30

Dilbeek, CC

Westrand,

02 466 20 30

MA • 10 FEB • 20.30

Vilvoorde,

CC Het Bolwerk,

02 255 46 90

ZO • 16 FEB • 20.00

Alseberg,

CC de Meent, 02

359 16 00

DI • 18 FEB • 20.00

Zaventem,

CC De Factorij,

02 307 72 72

WO • 19 FEB •

20.00

Overijse, CC Den

Blank, 02 687 59 59

DI • 25 FEB • 20.30

Grimbergen,

CC Strombeek,

02 263 03 43

Wonderlijke reis

JAZZ Als kind in Kameroen kreeg René Calvin een gitaar in handen. Zodra hij erop begon te tokkelen, kwam de radiohit van dat moment uit zijn vingers. Het zat erin, het kwam eruit. Een muzikale opleiding genoot Calvin ook later niet, maar hij is nooit meer gestopt met spelen. Als dertiger deelde de gitarist-bassist het podium met beroemde jazz-, pop- en rockartiesten zoals Alicia Keys en George Clinton. Op zijn 40e ontdekte hij dat zijn biologische vader een Braziliaan was, voor hem dé verklaring waarom hij altijd zo van Braziliaanse muziek had gehouden. Het veranderde zijn leven en muziek totaal. Hij voegde

invloeden van bossa nova, samba, flamenco en klassieke muziek toe aan zijn Afro-funk-jazzcomposities. Calvins plaat Brazil Pra Mim (Mijn Brazilië) vertelt dan ook een persoonlijk verhaal. Ze was voor hem een manier om zijn Braziliaanse wortels grondig te onderzoeken. Tijdens concerten neemt hij zijn publiek graag mee op die wonderlijke reis. • IM

DO • 13 FEB • 20.30

Brasil Pra Mim

René Calvin

Grimbergen,

CC Strombeek,

02 263 03 43

‘Taal kan een wapen zijn, maar ook heel leuk en mooi’

VARIA Wat is een Vlaming? Waarom doet hij wat hij doet? En: hoe kun je er één worden? Comedians Erhan Demici, Han Coucke en Latif Ait gaan op onderzoek uit in *De Leeuwen van Vlaanderen*, een humoristische voorstelling voor al wie nog niet zo lang Nederlands leert.

‘Vlamingen hechten uitermate veel belang aan op tijd komen’, legt **Han Coucke** uit. ‘Dat is een heel typisch trekje. Begint iets om 8 uur, dan begint het om 8 uur. Komen we tien minuutjes te laat, dan zullen we wellicht vooraf al een sms sturen om het aan te kondigen, en ter plaatse zeggen we ‘sorry’ en geven we een reden. Met dat punctuele trekje gaan we zeker aan de slag in de voorstelling.’

Maar de comedians wilden het ook hebben over de taal. Nieuwkomers moeten Nederlands leren, want zonder taal kun je je niet integreren. ‘Dat legt veel druk op wie Nederlands leert en wij halen met onze voorstelling graag wat druk van de ketel. Taal is ook leuk,

weet je wel. Hoe beter je een taal kent, hoe meer je ermee kunt spelen. Dat plezier willen we ons publiek bieden. Toen ik vroeger Frans moest leren, ging dat er op de schoolbanken moeilijk in. Trok ik naar Frankrijk, dan stak ik op een week tijd meer op dan in een jaar op school, gewoon omdat ik er alleen met Fransen omging en me amuseerde.’

Het drietal brainstormde voort. Taal kan een wapen zijn, beseften ze. En in welk verhaal komt dat beter tot uiting dan in het Vlaamse oerverhaal, *De leeuw van Vlaanderen* van Hendrik Conscience? ‘Je kunt met dat verhaal een stukje geschiedenis vertellen. Vroeger was de gemiddelde Vlaming

Wandelen tussen de sterren

KIDS Pannenkoeken en glittertatoos, zelf slijm of sterren maken, versieren met foamklei, boetseren met échte klei. Lijkt je dat wat? En ben jij tussen 2 en 92 jaar oud? Dan is de familiedag *Wemmel Wintert* iets voor jou. Er is trouwens nog meer. Je kunt even passeren voorbij de kapsters en visagisten (én hun verkleedkoffer). Als zij met je klaar zijn, ben jij klaar voor de catwalk. Er staat een swingende aardappelmachine (echt waar) en je kunt er leren hoe je je eigen ridder- of prinsessenoutfit maakt. Nog? Ja hoor! Je verneemt er alles over dino’s, je tekent cartoons, knutselt katapulten en allerlei ander fraais.

Je kunt er gamen of gewoon wat chillen in de kindvriendelijke *chill zone*. Bij valavond gaan de vuren aan. De voorstelling *Incontri van Sprookjes enzo* laat je wandelen tussen de sterren en dansen tussen de vlammen. Paraplu’s zijn er draaimolens van vuur en vuurslangen schieten weg in het donker. Het wordt een magische vuurshow voor jong en oud, ideaal voor een koude winteravond. • IM

ZA • 1 FEB • 14.00
Wemmel Wintert

familiedag
Wemmel, GC de Zandloper,
02 460 73 24

Als oud en nieuw versmelten

arm en hadden de Fransen het hier voor het zeggen. Vandaag is Vlaanderen rijk en zou je haast kunnen zeggen dat de nieuwkomers de rol van de vroegere Vlamingen hebben gekregen. Of denk aan *Schild en vriend*, de uitspraak die als wapen werd gebruikt. In Vlaanderen spreekt haast niemand echt standaardtaal. Iedereen heeft een dialect, een accent of doet iets met het Nederlands waardoor we die persoon kunnen thuisbrengen in een bepaalde streek of groep. Het is een interessant kluwen aan verschillen waar je als comedian heel wat scènes uit kunt halen.'

Het moeilijkste aan deze voorstelling maken, vonden de comedians het evenwicht tussen eenvoudig taalgebruik en volwassen humor en inhoud. Daarom voeren ze drie personages op, elk met een ander kennisniveau van het Nederlands. 'Zo kunnen we makkelijk met het Nederlands spelen: de ene legt iets uit, de volgende begrijpt het niet goed. Vervolgens kun je iets herhalen of op een andere manier uitleggen, maar creëer je toch een volwassen voorstelling.'

Uiteraard staat in *De Leeuwen van Vlaanderen* humor voorop. Logisch,

met drie comedians op het podium. 'Er zal veel gelachen worden', zegt Coucke. 'Want natuurlijk is *De leeuw van Vlaanderen* op zich een beladen verhaal geworden. Daarom hebben we het ook ontdaan van alle politiek en alle mogelijke stigma's die eraan vast kunnen hangen. Ben je links of rechts van strekking, je moet naar de voorstelling kunnen kijken zonder het gevoel te krijgen dat jouw waarheid geweld wordt aangedaan. Dat vind ik belangrijk: de Vlaamse taal, Vlaanderen, integratie... het hoeft niet altijd complex en moeilijk te zijn, kan ook iets heel moois zijn. Je mag je ermee amuseren.' • INES MINTEN

De Leeuwen van Vlaanderen

Erhan Demirci, Han Coucke & Latif Ait

MA • 3 FEB • 20.00

Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

DI • 10 MAA • 20.00

Sint-Genesius-Rode, GC de Boesdaal-

hoeve, 02 381 14 51

DI • 17 MAA • 20.00

Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

DO • 19 MAA • 20.30

Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

KLASSIEK *Revue Blanche* is de centrale gast op de zevende editie van *Weg Van Klassiek*, het festival van klassieke muziek en natuur in het Pajottenland en de Zennevallei. Naast een wandeling door het beschermde natuurgebied Wolfspuiten in Dilbeek staan er twee concerten van het Brusselsse kamermuziekensemble op het programma. Contemplation is met werk van Debussy, Takemitsu en Ravel een toepasselijke melancholische ode aan natuurverklankingen. Sopraan **Lore Binon**, vorig jaar nog verkozen tot Klara's jonge belofte van het jaar, harpiste **Anouk Sturtewagen**, altviolist **Kris Hellemans** en fluitiste **Caroline Peeters** maakten de voorbije jaren vooral indruk met hun multimediale evocaties van verschillende stijperiodes. Samen met radiomaakster

Katharina Smets creëerden ze zo in opdracht van Muziekcentrum De Bijloke een dromerige voorstelling over het leven van Misia Sert, die bevriend was met de fine fleur van de Parijse society-salons in de Belle Époque, het favoriete tijdperk van *Revue Blanche*. Haar levensverhaal versoepelt de kennismaking met de muzikale erfenis van enkele avant-gardecomponisten en etaleert tegelijk de wendbaarheid van een ensemble dat oud met nieuw wil versmelten. Het volgende project kondigt zich nog avontuurlijker aan. *A Page of Madness*, een lang verloren gewaande stille film uit 1926 van de Japanse cineast Kinugasa over een krankzinnigengesticht, wordt van een eigentijdse soundtrack voorzien, met extra percussie, elektronica en teksten van psychiater Dirk De Wachter. • TP

VR • 7 FEB • 20.00

Misia

Revue Blanche & Katharina Smets

Sint-Pieters-Leeuw,

Sint-Pieterskerk,

02 371 22 62

ZO • 9 FEB • 11.00

Contemplation

Revue Blanche

Dilbeek, Dil'Arte, 02 466 20 30

DO • 2 APR • 20.15

A Page of Madness

Revue Blanche

Brussel, Flagey, www.flagey.be

Plastiek Bertrand
den tweede

Nee, deze splinternieuwe recyclagevoorstelling heeft niets te maken met de Plastic Bertrand van 'oewoe-oewoe ça plane pour moi'. Deze Plastiek Bertrand is echt van plastic, maar wil dat niet zijn. Plastic en wegwerpvoorwerpen hebben nu eenmaal geen goede naam meer. Toch valt er misschien nog iets aan te vangen met de rommel die Plastiek Bertrand achter zich aansleept. In sommige voorwerpen zit misschien nog wat poëzie of zelfs nieuw leven in een andere functie.

Het mooie aan dit stuk is dat de kostuumontwerpsters er dit keer aan de basis van liggen. Leentje Kerremans en Valerie Le Roy werkten eerder al voor onder meer Theater Antigone, Bronks, Kopergieterij, Studio Orka, Froefroe en Het Paleis. Ze kwamen elkaar ooit tegen op de set, besloten daarna samen een atelier te huren en van het een kwam het ander. Beiden hebben een zwak voor de schoonheid en de humor van alledaagse dingen en afdankertjes. Voor deze voorstelling vissen ze samen met de jonge theatermakers Michiel Soete, Demey Gallagher en muzikant Janko Beckers in een plasticsoep van prullen op zoek naar vermommingen, figuren en visuele vondsten. Stef De Paep van beeldmederij De Maan en Johan De Smet van Kopergieterij coachen. • MB

ZO • 16 FEB • 15.00

Plastiek Bertrand (+4j)

Kopergieterij,

KGBE & Beeldmederij De Maan

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,

02 255 46 90

PODIUM

THEATER

ZA • 1 FEB • 20.30

Wie we zijn

Fien Leysen
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA • 1 FEB • 20.00

Een paar is twee

Daan Hugaert, Elise Bundervoet & Marc Stroobants
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO • 2 FEB • 20.30

For those about to rock: I Salute You

Stijn Van de Voorde
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZA • 8 FEB • 20.00

Gesprek met de regen

Het Nieuwstedelijk/ Stijn Devillé
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

VR • 14 FEB • 20.00

Een jihad van liefde

Rataplan
Wezembeek-Oppem, GC de Kam, 02 731 43 31

VR • 14 FEB • 20.30

Ik ben er voor niemand

De Zonderlingen
Tervuren, CC De Warandepoort, 02 766 53 47

MA • 17 FEB • 20.30

Maandagavond #1: liefde

De NWE Tijd/ M.O.T.
Dilbeek, Lou's Plek, 02 466 20 30

WO • 19 FEB • 20.30

De Wordenaar

De Kolonie MT/ Bruno Vandenbroecke
Tervuren, CC De Warandepoort, 02 766 53 47

Madame Rosa

Chris Lomme/ HetGevolg
DO • 20 FEB • 20.30
Sint-Genesius-Rode, GC de Boesdaalhoeve, 02 381 14 51
ZO • 23 FEB • 14.30
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

VR • 21 FEB • 20.30

The Wetsuitman

Het Kwartier
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

VR • 21 FEB • 20.30

The Schpountz

Compagnie Marius
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZA • 22 FEB • 19.00

Angels in America

Toneelhuis/ Olympique Dramatique
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

VR • 28 FEB • 20.15

Métisse

Antigone & Action Zoo Humain
Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

KIDS

ZA • 1 FEB • 19.00

Zoon (+9j)

Raf Walschaerts
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA • 1 FEB • 13.30

Wemmel Wintert

familiedag
Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

ZO • 2 FEB • 11.00 EN 16.00

Zeep (2-5j)

Het Wolk
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

Nachtzacht (+3j)

Cie Paprika
ZO • 2 FEB • 11.00
Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79
ZO • 16 FEB • 13.30
Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

ZO • 2 FEB • 15.00

Miss Wifi & Koebrev experimenteren (4-9j)

Ensemble Leporello
Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

ZO • 2 FEB • 10.30

De Fabeltjeskrant (+2j)

familiefilm
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO • 2 FEB • 11.00

Licht! (+3j)

Tout Petit
Tervuren, CC De Warandepoort, 02 766 53 47

Snow (+3j)

K.A.K.
ZO • 9 FEB • 14.30
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30
ZO • 23 FEB • 15.00
Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZO • 9 FEB • 15.00

Arabella (+2)

Salibonani
Wezembeek-Oppem, GC de Kam, 02 731 43 31

ZO • 9 FEB • 16.00

Kunstkuikens (6m-3j)

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

WO • 12 FEB • 14.30

De oase van Douz (+6j)

Nele Goossens & Koperkwintet
Brassery
Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

ZO • 16 FEB • 15.00

PlastiekBertrand (+4j)

Kopergietery, KGBE & Beeldsmederij
De Maan
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZO • 16 FEB • 14.00 EN 16.00

Concert Magiq (+2,5j)

Esmé Bos & Bart Voet
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

ZA • 22 FEB • 15.00

De grote reis van Meneer Beer (+5j)

Theater Tieret
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZA • 22 FEB • 19.00

Kapottepoppenkoppen (+8j)

Collectief dOft
Tervuren, CC De Warandepoort, 02 766 53 47

ZA • 22 FEB • 14.00

Koning zonder schoenen (+3j)

4Hoog
Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

ZO • 23 FEB • 14.30

Smallfoot (+4j)

familiefilm
Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

MA • 24 FEB • 15.00

Angry Birds 2 (+6j)

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

24 TOT 28 FEB

Vrijtijdsfestival (3-14j)

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DI • 25 FEB • 15.00

Trouble (+4j)

familiefilm
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO • 26 FEB • 14.00

Solan en Ludwig: reis naar de maan (+5j)

familiefilm
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO • 26 FEB • 15.00

Everest: de jonge Yeti

Wezembeek-Oppem, GC de Kam, 02 731 43 31

DE WOORDENAAR (19/2)

THE SCHPOUNTZ (21/2)

DE FABELTJESKRANT (2/2)

SMALLFOOT (23/2)

DO • 27 FEB • 14.00

Corgi (+6j)

familiefilm

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

VR • 28 FEB • 14.00

De vriendelijke draak (5-9j)

Muziektheater de grote Haay

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

HUMOR

Een man, een man

Herbert Flack & Bob De Moor

ZA • 1 FEB • 20.00

Kraainem, GC de Lijsterbes,

02 721 28 06

DO • 13 FEB • 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

Best of Baele

Walter Baele

DO • 6 FEB • 20.00

Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

VR • 7 FEB • 20.30

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

The return of the comeback

Kamagurka & Herr Seele

DO • 6 FEB • 20.30

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

DO • 20 FEB • 20.15

Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

ZA • 8 FEB • 20.00

ZO • 9 FEB • 15.00

Zoëterdag, zondag en moindag

Brussels Volkstejoëter

Wemmel, GC de Zandloper,

02 460 73 24

WO • 12 FEB • 20.30

Maker

Henk Rijckaert

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,

02 255 46 90

VR • 14 FEB • 20.30

Soetopia

Soe Nsuki

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA • 15 FEB • 20.30

We moeten nog eens afspreken

Bart Cannaerts

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

ZA • 15 FEB • 20.00

T.A.N.I.A

Tania Van der Sanden/ Theater

Malpertuis

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

Mijne geuur heeft het zuur

EAT

DI • 18 FEB • 14.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

21 EN 22 FEB • 20.15

Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DO • 20 FEB • 20.00

Freddy for President (+16j)

Freddy De Vadder

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

MA • 24 FEB • 20.30

De Humorklas & MC Erhan Demirci

Comedy Club

Dilbeek, Lou's Plek, 02 466 20 30

VR • 28 FEB • 20.30

Bekend en bescheiden

Xander De Rycke

Grimbergen, CC Strombeek,

02 263 03 43

DANS

ZO • 2 FEB • 20.30

Laat me

Isabelle Beernaert

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA • 8 FEB • 20.30

Something (out of nothing)

A Two Dogs company/ Kris Verdonck

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO • 9 FEB • 20.00

Dansfestival

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

SENIOREN

DI • 11 FEB • 14.00

Van Corsari tot Appermont

Jackobond & Bastien

Meise, GC De Muze van Meise,

02 892 24 40

Dit is de allereerste keer

Herman Verbruggen &

Loes Van Den Heuvel

DI • 18 FEB • 14.00

Hoeilaart, GC Felix Sohie,

02 657 05 04

DO • 20 FEB • 14.00

Wemmel, GC de Zandloper,

02 460 73 24

Jukebox 2020

Lucas Van den Eynde, Tine Embrechts

& Nele Bauwens

ZA • 1 FEB • 20.30

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

DO • 27 FEB • 20.30

Grimbergen, CC Strombeek,

02 263 03 43

ZA • 29 FEB • 20.30

Dilbeek, CC Westrand,

02 466 20 30

ZA • 1 FEB • 20.30

Ode aan Carole King

Sabien Tiels

Overijse, CC Den Blank,

02 687 59 59

DO • 6 FEB • 14.00

Vechten om een been

De Lassies

Jezus-Eik, GC de Bosuil,

02 657 31 79

DO • 6 FEB • 20.30

Imagine No Lennon

Sint-Pieters-Leeuw, De Merselborre,

02 371 22 62

DO • 6 FEB • 20.00

Fellah Mengus

Olla Vogola

Zaventem, CC De Factorij,

02 307 72 72

VR • 7 FEB • 20.00

Belpop in de Noordrand

Meise, GC De Muze van Meise,

02 892 24 40

ZA • 8 FEB • 20.30

Billy Joel & Elton John Tribute

Piano Man Band

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

WO • 12 FEB • 20.30

Hommage à Cesaria Evora

Lura, Elida Almeida, Lucibela & band

Grimbergen, CC Strombeek,

02 263 03 43

The Duet Sessions

Guy Swinnen & The Ladies

DO • 13 FEB • 20.30

Sint-Genesius-Rode,

GC de Boesdaalhoeve, 02 381 14 51

VR • 14 FEB • 20.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

30j veel te mooi

Erik en Sanne

DO • 13 FEB • 20.00

Wemmel, GC de Zandloper,

02 460 73 24

VR • 21 FEB • 20.30

Overijse, CC Den Blank,

02 687 59 59

VR • 14 FEB • 20.30

Khantasia

Praga Khan

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,

02 255 46 90

VR • 14 FEB • 20.00

Plankenkoorts

Johan Verminnen

Meise, GC De Muze van Meise,

02 892 24 40

FREDDY FOR PRESIDENT (20/2)

SOMETHING (OUT OF NOTHING) (8/2)

JUKEBOX 2020 (1, 27, 29/2)

Dreamland

Gordie MacKeeman and his Rhythm Boys

VR • 14 FEB • 20.30

Humbeek, El Dorado, 02 263 03 43

ZA • 22 FEB • 20.30

Ternat, De Ploter, 02 582 44 33

ZA • 15 FEB • 20.30

MA • 17 FEB • 20.30

The Bootleg Beatles

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

WO • 19 FEB • 20.30

Hooverphonic

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

WO • 19 FEB • 20.30

Smartschade

Lien Van De Kelder, Mauro Pawlowski, Jan de Smet & band
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

VR • 21 FEB • 20.30

Murderballads Extended

Lady Linn, Stijn Meuris, Gregory Frateur e.a.
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

De Popklassiekers

Gert Bettens, Eva De Roovere & De Flandriens

VR • 21 FEB • 20.00

Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

ZA • 29 FEB • 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA • 22 FEB • 20.30

Electro Acoustic

Axelle Red
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA • 22 FEB • 20.00

In een notendop

Barbara Dex
Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

ZA • 22 FEB • 20.30

Bootleg Beach Boys

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

Helene Blum & Harald Hugaard Band

WO • 26 FEB • 20.30
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

VR • 28 FEB • 20.00

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DO • 27 FEB • 20.15

Tago

Korean Drum
Aalsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

The Bowie Collective

VR • 28 FEB • 20.30
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA • 29 FEB • 20.15

Aalsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

KLASSIEK

ZA • 1 FEB • 20.00

Cosi

Deschonecompagnie
Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

ZO • 2 FEB • 15.45

Muziektrip naar Rosario

Aurélie Guerreiro Viegas & Wim Brabants
Bever, Rosario, 02 263 03 43

ZO • 2 FEB • 11.00

Apko-Kwintet

aperitiefconcert
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DO • 6 FEB • 20.30

Raphaella Smits

Grimbergen, sacristie abdijkerk, 02 263 03 43

VR • 7 FEB • 20.30

Mars om de macht (te verspelen)

I Solisti del Vento
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

VR • 7 FEB • 20.00

Misia

Revue Blanche & Katharina Smets
Sint-Pieters-Leeuw, Sint-Pieterskerk, 02 371 22 62

ZO • 9 FEB • 11.00

Contemplation

Revue Blanche
Dilbeek, Dil'Arte, 02 466 20 30

ZO • 9 FEB • 11.00

Kleppen en snaren

Duo Eolienne
Vilvoorde, stadhuis, 02 255 46 90

VR • 14 FEB • 20.00

Beethoven & Mozart

Casco Phil & Sylvia Huang
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

ZA • 15 FEB • 20.30

Vitaly Samoshko

Ternat, De Ploter, 02 582 44 33

DO • 20 FEB • 20.30

Beethoven, Franck & Fauré

Arthur Daems & Anaïs Cassiers
Grimbergen, sacristie abdijkerk, 02 263 03 43

JAZZ

DO • 13 FEB • 20.30

Brasil Pra Mim

René Calvin
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA • 15 FEB • 20.00

Natashia Kelly Group/ Pentadox

JazzLab
Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

DI • 18 FEB • 20.00

Jazzduo Da Costa/ De Haas

Foyer do Mundo
Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

FILM

ZO • 2 FEB • 20.00

Bier

Aalsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

The Mustang

DI • 4 FEB • 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DI • 4 FEB • 20.00

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO • 5 FEB • 20.00

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DI • 11 FEB • 20.30

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

Joker

DI • 4 FEB • 20.30

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

MA • 10 FEB • 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZO • 16 FEB • 20.00

Aalsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DI • 18 FEB • 20.00

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO • 19 FEB • 20.00

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DI • 25 FEB • 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO • 5 FEB • 20.00

Niet schieten

Meise, GC De Muze van Meise, 02 892 24 40

ZO • 9 FEB • 20.00

Hors Normes

Aalsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DI • 11 FEB • 20.30

The Report

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ELECTRO ACOUSTIC (22/2)

BEETHOVEN, FRANCK & FAURÉ (20/2)

THE MUSTANG (4,5,11/2)

CLEO (12/2)

DI - 11 FEB - 20.00

Nuestras Madres

Zaventem, CC De Factorij,
02 307 72 72

WO - 12 FEB - 20.00

Cleo

Overijse, CC Den Blank,
02 687 59 59

VR - 14 FEB - 14.00 EN 20.00

Trio

Wemmel, GC de Zandloper,
02 460 73 24

MA - 17 FEB - 20.30

By the name of Tania

Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

DI - 18 FEB - 20.30

J'accuse

Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43
Dilbeek, CC Westrand,
02 466 20 30

DO - 20 FEB - 15.00 & 20.00

Once upon a time in Hollywood

Wezembeek-Oppem,
GC de Kam,
02 731 43 31

ZO - 23 FEB - 20.00

Amazing Grace

Alsemberg, CC de Meent,
02 359 16 00

De Kampioenen 4: Viva Boma

MA - 24 FEB - 18.00 EN 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

WO - 26 FEB - 14.00 EN 20.00

Overijse, CC Den Blank,
02 687 59 59

DI - 25 FEB - 20.30

Ghost Tropic

Dilbeek, CC Westrand,
02 466 20 30

EXPO

8 FEB T.E.M. 16 FEB

Fotoclub de Korrel

Wemmel, GC de Zandloper,
02 460 73 24

20 FEB TOT 14 MAA

Werk!

Ilona Robert
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

TOT 28 FEB

Kristel Vanroosendael

Kam kiest voor Kunst
Wezembeek-Oppem, cafetaria GC
de Kam, 02 731 43 31

TOT 29 MAA

Camouflage

Drogenbos, FeliXart Museum,
02 377 57 22

TOT 19 APR

Keith Haring

Brussel, Bozar, www.bozar.be

VORMING

VR - 7 FEB - 20.00

Herboren: hier komt een nieuwe Belg

Majd Khalifeh
Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
02 731 43 31

VR - 7 FEB - 20.00

Belpop in de Noordrand

Meise, GC De Muze van Meise,
02 892 24 40

ZA - 8 FEB - 14.30

Ik rouw van jou

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DI - 11 FEB - 19.30

Pyrografie voor beginners

Timber Tales
Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

DO - 13 FEB - 20.30

Alleen met jou. De terugkeer van de romantische liefde

Rika Ponnet
Dilbeek, Dil'Arte, 02 466 20 30

MA - 24 FEB - 15.00

Ierland, magisch eiland van de Kelten

Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

MA - 24 FEB - 9.00

Stop-motion animatieworkshop (10-14j)

Zaventem, CC De Factorij,
02 307 72 72

OP STAP

ZO - 9 FEB - 11.00

Natuurfotografie in het bos (lezing)

ZO - 9 FEB - 14.00

Naar het boswachtersmuseum (wandeling)

Hoeilaart, Bosmuseum,
www.natuurpunt.be

DO - 13 FEB - 14.00

Bosbad in de bosoase

Hoeilaart, parking kasteel
Groenendaal, www.ngz.be

ZA - 15 FEB - 9.30

Bosbadwandeling

Tervuren, Zoniënwood, www.academie-voor-helende-natuur.be

VARIA

De Leeuwen van Vlaanderen

Erhan Demirci, Han Coucke &
Latif Ait

MA - 3 FEB - 20.00

Kraainem, GC de Lijsterbes,
02 721 28 06

DI - 10 MAA - 20.00

Sint-Genesius-Rode,
GC de Boesdaalhoeve,
02 381 14 51

DI - 17 MAA - 20.00

Wemmel, GC de Zandloper,
02 460 73 24

DO - 19 MAA - 20.30

Jezus-Eik, GC de Bosuil,
02 657 31 79

DO - 6 FEB - 20.00

Live in Nerdland: DNA

Lieve Scheire
Wemmel, GC de Zandloper,
02 460 73 24

DO - 20 FEB - 20.30

Silence, please!

Jean Paul Van Bendegem,
Cath Luyten & Dirk De Wachter
Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

DI - 20 FEB - 20.30

Koruso

Theater van AtotZ
Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

27 & 28 FEB - 9.00

Vakantiestage: Duik in film

Wezembeek-Oppem,
GC de Kam,
02 731 43 31

ONCE UPON A TIME IN HOLLYWOOD (20/1)

KEITH HARING (TOT 19/4)

BOSBADWANDELING (15/2)

DE LEEUWEN VAN VLAANDEREN (3/2)

Andrea Klaproth

FR **Savoir être en désaccord d'une manière courtoise**

En 2017, Andrea Klaproth est venue vivre avec sa famille à Kraainem. 'La capitale européenne pourrait faire mieux dans une série de domaines. Il faudrait, par exemple, plus de piscines publiques mais aussi donner des informations plus précises aux étrangers à propos des facilités. Je ne veux pas pour autant être négative. Nous aimons vivre ici pour de multiples raisons. Les contacts internationaux que nous avons noués avec de très nombreuses personnes enrichissent notre vie. Je suis heureuse que nos enfants puissent grandir dans un environnement multiculturel. Mais je suis aussi consciente qu'ils vivent dans un monde où les idées extrémistes deviennent de plus en plus la norme. C'est pourquoi il est important qu'ils puissent en débattre. Etre en désaccord avec les autres d'une manière courtoise, ça ne s'apprend jamais assez tôt.'

ders. Maar ik wil niet negatief klinken. Ons leven hier bevalt ons op vele vlakken. De internationale contacten die we hier met heel wat mensen hebben opgebouwd, geven ons leven een kleurrijke glans. Ik denk bijvoorbeeld aan het groepje mensen met wie ik Nederlandse les volg in Kraainem. Met de jaren zijn we echte vrienden geworden.'

Duitse gezelligheid

Klaproth vertelt hoe het haar bij haar aankomst in België opviel dat onze bossen er natuurlijker en minder 'ordelijk' bij liggen dan de Duitse. Ze voegt er meteen aan toe dat we nu niet moeten denken dat Duitsers alleen maar van orde en netheid houden. 'Wij hebben het graag gezellig. Ken je onze Biergarten? Dat zijn horecagelegenheden in openlucht waar er bier wordt geserveerd en je je eigen eten kan meebrengen. Er hangt een hartelijke sfeer. Het zijn ook de ideale plekken om je vrienden te zien of nieuwe mensen te ontmoeten. Als er iets is dat ik mis, dan zijn het de Duitse Biergarten in de zomer.' Mist ze nog iets anders? 'Het Duitse volkorenbrood. Trouwens, boodschappen doen in Duitsland is een pak goedkoper dan in België. Heel wat Belgen hebben dat al ontdekt. Dat merk je als je de Belgische nummerplaten op de parkings van de shoppingcentra in Aken telt.'

Waar is de debatcultuur?

Hoe kijkt ze naar de toekomst van haar twee zonen? 'Ik ben blij dat onze kinderen in een multiculturele omgeving kunnen opgroeien. Tegelijkertijd ben ik me bewust dat ze in een wereld leven waarin extreme gedachten steeds meer de norm worden. Daarom vind ik het belangrijk dat ze leren debatteren. Op een hoffelijke manier het oneens zijn met elkaar, je kan er niet vroeg genoeg mee beginnen. Ik stel echter vast dat er in het onderwijs weinig aandacht aan wordt besteed. Ik zou dat graag anders zien. Met wat meer debatcursussen kunnen we onze samenleving een dienst bewijzen.' Ze voegt eraan toe dat kinderen en jongeren er ook bij gebaat zouden zijn om meer poëzie te lezen. Zoals de gedichten van de Duitse schrijvers Goethe en Schiller. 'Dichtkunst bevordert je gevoel voor taal en geeft je wijsheid mee. WhatsApp is leuk en moet kunnen, zolang we de rijkdom van poëzie en literatuur maar niet vergeten.'

Hoffelijk met elkaar oneens zijn

'Ik hou ervan om over het muurtje te kijken.' Precies daarom houdt Andrea Klaproth van het leven dat ze sinds 2017, samen met haar gezin, in Kraainem opbouwt. **TEKST** Nathalie Dirix • **FOTO** Filip Claessens

Twee jaar geleden kreeg haar echtgenoot van zijn Duitse werkgever het aanbod om in Zwitserland of België te werken. 'De keuze was snel gemaakt. Het internationale karakter van Brussel sprak ons aan. Het hart van Europa leek ons de ideale plek om onze blik op de wereld te verruimen.'

Het Dubai van Europa

Toen Klaproth in België aankwam, voelde het alsof ze uit haar Duitse bubbel brak. Het leven dat ze tot dan toe in München had geleid, was comfortabel en beschermd. Het was een leven waarin ze weinig in contact kwam met mensen van andere culturele achtergronden. 'Wij dachten dat Brussel een soort Dubai van Europa zou zijn. Eerlijk gezegd, dat beeld hebben we moeten bijstellen. De Europese hoofdstad zou het op heel wat vlakken beter kunnen doen. Ik denk bijvoorbeeld aan meer openbare zwembaden of duidelijkere informatie over de faciliteiten voor buitenlan-

DE FAVORIETEN VAN...

Mooiste plek in Duitsland
Biergarten am Chinesischen Turm im Englischen Garten in München.

Lekkernij
Schnitzel met Kartoffelsalat op oma's wijze.

Mooiste herinnering
De aankoop en renovatie van ons huis.